

EFFECTIVITEIT VAN ARBOMAATREGELEN

22 maart 2013

TNO innovation
for life

› **Rapport voor**
Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

EFFECTIVITEIT VAN ARBOMAATREGELEN

Rapport voor	Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid
Datum	22 maart 2013
Aantal pagina's	60
Auteurs	Marianne van Zwieten Wendela Hoofman Lando Koppes Marjolein Douwes
Projectnummer	051.02043/01.01

Inhoudsopgave

Inleiding	1
1 Deel 1: Algemene instrumenten.....	3
1.1 Methode	3
1.2 Resultaten	4
2 Deel 2: Risico gebonden maatregelen.....	14
2.1 Methode	14
2.2 Resultaten	17
3 Conclusie en discussie.....	22
3.1 Beperkingen van het onderzoek	23
3.2 Conclusies voor de praktijk	23
A Bijlage 1: Algemene instrumenten	25
B Bijlage 2: Risico gebonden maatregelen	49

Inleiding

Werkgevers zijn volgens de Arbowet verplicht om een zodanig beleid te voeren dat werknemers niet onnodig aan ongunstige arbeidsomstandigheden worden blootgesteld. Daarnaast is het, gezien de toenemende vergrijzing, en de noodzakelijke stijging van de pensioenleeftijd noodzakelijk dat werknemers langer gezond en productief kunnen werken. Om dit te realiseren kunnen werkgevers op verschillende vlakken maatregelen treffen.

Hoewel er al het nodige bekend is over de effectiviteit van maatregelen zijn er nog wel enige kennislacunes. Zo blijkt uit een door SEO uitgevoerd literatuuronderzoek (Niessen & Kok, 2008) dat er met name onderzoek is gedaan naar de effectiviteit van voorlichting, training en persoonlijke beschermingsmiddelen. Daarbij ging het vooral om laboratoriumstudies waarvan bekend is dat zij veelal een te positief beeld geven, en ging het dus niet om veldstudies. Een tweede lacune is dat de bekende onderzoeken over het algemeen alleen blootstelling aan arbeidsrisico's en gezondheid van de werknemers als uitkomstmaat hanteren, en niet kijken naar een uitkomstmaat als verzuim. Ook naar het effect van Arbomaatregelen op langer doorwerken van werknemers is nog geen onderzoek gedaan.

In opdracht van het ministerie van SZW heeft TNO gekeken naar de relatie tussen het treffen van maatregelen enerzijds en de aanwezigheid van arbeidsrisico's en de gevolgen van arbeidsrisico's anderzijds.

Vraagstellingen

Het onderzoek bestaat uit twee delen. Het eerste deel richt zich op *algemene instrumenten*. Het gaat allereerst om een tweetal wettelijk verplichte maatregelen: de aanwezigheid van een preventiemedewerker/arbo-coördinator en een Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E). Daarnaast betreft het twee zeer wenselijke instrumenten: de aanwezigheid van een Arbocatalogus en de aanwezigheid van een OR, MR of andere personeelsvertegenwoordiging die actief is op het gebied van arbeidsomstandigheden.

In dit eerste deel is gekeken naar de samenhang tussen de aanwezigheid van deze algemene maatregelen en blootstelling aan risico's en gevolgen. De eerste onderzoeksvraag luidt daarmee als volgt:

1. a. In hoeverre verschillen bedrijven waarin deze instrumenten wel en bedrijven waarin deze instrumenten niet aanwezig zijn in blootstelling aan (gevolgen van) risico's?
b. Zijn er verschillen tussen grote en kleine bedrijven?

Het tweede deel gaat in op gevolgen van het treffen van *risico-gebonden maatregelen*. Dit zijn maatregelen die bedoeld zijn om een specifiek risico aan te pakken, zoals maatregelen tegen RSI. Gekeken wordt naar de gevolgen van het treffen van maatregelen voor blootstelling aan risico's, risico-gebonden klachten, burn-outklachten, gezondheid, verzuim en kunnen doorwerken.

De tweede onderzoeksvraag luidt als volgt:

2. a. In hoeverre leidt het treffen van *risico-gebonden maatregelen* tot minder blootstelling aan risico's, minder risico gebonden klachten, een betere gezondheid, minder verzuim, en langer kunnen doorwerken?
 - b. Is er daarbij een verschil tussen werknemers die zelf aangeven dat maatregelen nodig zijn en werknemers die aangeven dat maatregelen niet nodig zijn?

Leeswijzer

In hoofdstuk 1 wordt het eerste deel van het onderzoek beschreven. Het betreft de algemene instrumenten. Vervolgens richt hoofdstuk 2 zich op het tweede deel van het onderzoek: de risico-gebonden maatregelen. In beide hoofdstukken wordt ingegaan op respectievelijk de methode en resultaten. Hoofdstuk 3 sluit af met de conclusie en discussie.

1 Deel 1: Algemene instrumenten

1.1 Methode

Deze paragraaf gaat in op de gehanteerde methode voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Er wordt achtereenvolgens ingegaan op de gebruikte data en de onderzoekspopulatie, de onderzoeksvariabelen en de analyses.

1.1.1 Gebruikte data en onderzoekspopulatie

Om goed zicht te krijgen op de effectiviteit van maatregelen wordt bij voorkeur gebruik gemaakt van longitudinaal onderzoek¹. Nadeel van cross-sectioneel onderzoek is dat vaak gevonden wordt dat de blootstelling aan risico's groter is bij werknemers in bedrijven die maatregelen treffen. Dit komt doordat maatregelen veelal getroffen worden *omdat* er sprake is van een negatieve situatie, bijvoorbeeld hoog verzuim. Voor het beantwoorden van de eerste onderzoeksvraag is gebruik gemaakt van de NEA. De NEA is de grootste representatieve enquête onder Nederlandse werknemers en wordt uitgevoerd door TNO en het CBS (Koppes, de Vroome, Mol, Janssen, van Zwieten & van den Bossche, 2012). De NEA is een cross-sectioneel onderzoek en bevat een groot aantal vragen over arbeidsomstandigheden, arbeidsinhoud, arbeidsverhoudingen en arbeidsvoorwaarden. Sinds 2005 wordt de NEA jaarlijks bij ongeveer 23.000 respondenten afgenomen. Naast de reguliere NEA is er ook een longitudinaal NEA-cohort onderzoek (zie paragraaf 2.1.1). Vragen over de wettelijke verplichtingen zijn echter voor het eerst gesteld in de NEA 2011 waardoor het voor de analyses naar de samenhang tussen de aanwezigheid van algemene instrumenten en de blootstelling aan/ gevolgen van risico's niet mogelijk was om gebruik te maken van het longitudinale NEA cohort. Voor het beantwoorden van de eerste onderzoeksvraag is daarom uitsluitend de NEA 2011 bekeken. De volledige NEA 2011 populatie is daarbij gebruikt.

1.1.2 Onderzoeksvariabelen

In de NEA 2011 is werknemers gevraagd naar de aanwezigheid van een Arbocatalogus, een preventiemedewerker/arbo-coördinator en een Risico Inventarisatie & Evaluatie (RI&E). Ook is in de NEA 2011 gevraagd of er een OR, MR of andere personeelsvertegenwoordiging aanwezig is en of deze actief is op het gebied van arbeidsomstandigheden. Bovenstaande vier variabelen zijn als afzonderlijke maten meegenomen.

Voor de uitkomstvariabelen is gebruik gemaakt van de vragen naar blootstelling aan fysieke en omgevingsrisico's (o.a. kracht zetten, lawaai) en psychische risico's (o.a. emotioneel zwaar werk, tijdsdruk) en van de vragen naar aanwezigheid van energiebronnen (autonomie en sociale steun van leidinggevende en collega's). Ten

¹ Bij longitudinaal onderzoek worden de waarnemingen of metingen bij ieder individu op een aantal achtereenvolgende tijdstippen herhaald. In een cross-sectioneel onderzoek worden de waarnemingen of metingen bij ieder individu op één moment gemeten.

slotte zijn de vragen naar verzuim, arbeidsongevallen en de leeftijd tot waarop de respondent denkt door te kunnen werken meegenomen. Een nauwkeurige beschrijving van deze in de NEA 2011 opgenomen variabelen staat in Koppes et al (2012).

1.1.3 Analyses

Voor het beantwoorden van de eerste onderzoeksvraag zijn de verschillen in blootstelling aan (gevolgen van) arbeidsrisico's getoetst tussen werknemers in bedrijven waar - volgens de werknemers - wel een algemeen instrument aanwezig is en werknemers in bedrijven waar dit niet het geval is. Verschillen zijn getoetst met de Pearson Chi-kwadraat test. De resultaten zijn ook uitgesplitst naar bedrijfsgrootte. Indien er grote verschillen zijn tussen bedrijfsgroottes is dit bij de resultaten aangegeven.

1.2 Resultaten

Deze paragraaf beschrijft de resultaten van de analyses rond de wettelijke maatregelen. Meer details staan vermeld in bijlage 1.

Allereerst is nagegaan hoe vaak de algemene instrumenten aanwezig zijn. Volgens ruim een derde (35%) van de werknemers is er een Arbocatalogus opgesteld, terwijl nagenoeg de helft (48%) aangeeft dat er een preventiemedewerker/arbo-coördinator aanwezig is. Daarnaast zegt 38% van de werknemers dat in hun bedrijf een RI&E aanwezig is. Ten slotte is gekeken hoe vaak er een OR, MR of andere personeelsvertegenwoordiging actief is op het gebied van arbeidsomstandigheden. Dit blijkt bij 58% van de werknemers het geval te zijn.

1.2.1 Aanwezigheid van Arbocatalogus

Blootstelling aan arbeidsrisico's

Hieronder staan de verschillen in blootstelling aan arbeidsrisico's tussen werknemers in bedrijven die wel een Arbocatalogus hebben en werknemers in bedrijven waar dit niet het geval is (zie tabel 1.1):

- Werknemers die aangeven dat een Arbocatalogus is opgesteld² worden in het algemeen *vaker* blootgesteld aan arbeidsrisico's. Dit geldt met name voor fysieke/omgevingsrisico's, maar ook voor enkele psychische risico's (emotioneel zwaar werk en moeilijk werk).
- Werknemers die aangeven dat er een Arbocatalogus is opgesteld worden juist *minder vaak* blootgesteld aan: herhalende bewegingen maken, en intern en extern ongewenst gedrag.
- Ten aanzien van kracht zetten, werken in een lawaaijige omgeving, werken met stoffen op de huid of besmettelijke stoffen wordt *geen significant verschil* gevonden. Dit geldt ook voor de tijdsdruk en de taakeisen.

² De vraag in de NEA luidt als volgt: "Is er in uw bedrijf, instelling of uw bedrijfstak een Arbocatalogus opgesteld?"

Tabel 1.1 Blootstelling aan arbeidsrisico's bij werknemers in bedrijven die een Arbocatalogus kennen (in vergelijking met werknemers in bedrijven die geen Arbocatalogus kennen)

Vaker blootgesteld aan:		
Gebruik van gereedschap, apparaat of voertuig dat trillingen of schudden veroorzaakt	▲	Fysiek/Omgeving
Werken in een ongemakkelijke werkhouding	▲	
Werken met water of waterige oplossingen	▲	
Stoffen inademen	▲	
Gevaarlijk werk	▲	
Emotioneel zwaar werk	▲	Psychisch
Moelijkheidsgraad	▲	
Minder vaak blootgesteld aan:		
Herhalende bewegingen moeten maken	▼	Fysiek/Omgeving
Intern ongewenst gedrag (incl. pesten)	▼	Psychisch
Extern ongewenst gedrag (incl. pesten)	▼	
Geen significant verschil:		
Veel kracht moeten zetten	-	
Lawaai	-	Fysiek/Omgeving
Stoffen op de huid	-	
Contact met mogelijk besmettelijke personen, dieren of materiaal	-	
Tijdsdruk: hoog tempo, hoge tijdsdruk	-	Psychisch
Taakeisen	-	

Noot: ▲ significant meer blootstelling, ▼ significant minder blootstelling, - geen significant verschil

Energiebronnen

Verschillen tussen werknemers in bedrijven die wel een Arbocatalogus hebben en werknemers in bedrijven waar dit niet het geval is in aanwezigheid van energiebronnen zijn (zie tabel 1.2):

- Werknemers die aangeven dat er een Arbocatalogus is, geven vaker aan dat zij autonomie hebben in hun werk
- Ook ervaren werknemers die aangeven dat er een Arbocatalogus is meer sociale steun van leidinggevenden en collega's.

Tabel 1.2 Aanwezigheid van energiebronnen (volgens werknemers) in bedrijven die een Arbocatalogus kennen (in vergelijking met werknemers in bedrijven die geen Arbocatalogus kennen)

Autonomie	▲
Sociale steun leidinggevende	▲
Sociale steun collega's	▲

Noot: ▲ significant meer

Gevolgen

Verschillen tussen werknemers in bedrijven die wel een Arbocatalogus hebben en werknemers in bedrijven waar dit niet het geval is in gevolgen van arbeidsrisico's zijn (zie tabel 1.3):

- Werknemers die aangeven dat er een Arbocatalogus is denken langer in staat te zijn hun huidige werk voort te zetten.
- Voor verzuim en arbeidsongeschiktheid worden geen significante verschillen gevonden.

Tabel 1.3 Gevolgen van arbeidsrisico's bij werknemers in bedrijven die een Arbocatalogus kennen (in vergelijking met werknemers in bedrijven die geen Arbocatalogus kennen)

Tot welke leeftijd denkt u - lichamelijk en geestelijk - in staat te zijn om uw huidige werk voort te zetten?	▲
Arbeidsongeval met lichamelijk letsel en/of geestelijke schade met verzuim (definitie monitor arbeidsongevallen) [Exclusief woon-werkverkeer]	-
Individueel ziekteverzuimpercentage (deeltijdgecorrigeerd)	-

Noot: ▲ significant meer, - geen significant verschil

1.2.2 Aanwezigheid van preventiemedewerker/arbo-coördinator

Blootstelling aan arbeidsrisico's

Hieronder staan de verschillen in blootstelling aan arbeidsrisico's tussen werknemers in bedrijven die wel een preventiemedewerker hebben en werknemers in bedrijven waar dit niet het geval is (zie tabel 1.4):

- Aan psychische risico's (tijdsdruk, taakeisen, emotioneel zwaar werk en moeilijkheidsgraad van het werk) worden werknemers die aangeven dat er een preventiemedewerker/arbo-coördinator is *vaker* blootgesteld. Dit geldt ook voor het fysieke/omgevingsrisico gevaarlijk werk.
- Werknemers die aangeven dat er een preventiemedewerker/arbo-coördinator is worden in het algemeen juist *minder vaak* blootgesteld aan fysieke/omgevingsrisico's.
- Ten aanzien van contact met mogelijk besmettelijke personen, dieren of materiaal, en intern en extern ongewenst gedrag wordt geen significant verschil gevonden.

Tabel 1.4 Blootstelling aan arbeidsrisico's bij werknemers in bedrijven met een preventiemedewerker/arbo-coördinator (in vergelijking met werknemers in bedrijven zonder)

Vaker blootgesteld aan:		
gevaarlijk werk	▲	Fysiek/Omgeving
emotioneel zwaar werk	▲	Psychisch
moeilijkheidsgraad	▲	
tijdsdruk: hoog tempo, hoge tijdsdruk	▲	
taakeisen	▲	
Minder vaak blootgesteld aan:		
herhalende bewegingen moeten maken	▼	Fysiek/Omgeving
gebruik van gereedschap, apparaat of voertuig dat trillingen of schudden veroorzaakt	▼	
werken in een ongemakkelijke werkhouding	▼	
werken met water of waterige oplossingen	▼	
stoffen inademen	▼	
veel kracht moeten zetten	▼	
lawaai	▼	
stoffen op de huid	▼	

Vaker blootgesteld aan:		
Geen significant verschil:		
contact met mogelijk besmettelijke personen, dieren of materiaal	-	Fysiek/Omgeving
intern ongewenst gedrag (incl. pesten)	-	Psychisch
extern ongewenst gedrag (incl. pesten)	-	

Noot: ▲ significant meer blootstelling, ▼ significant minder blootstelling, - geen significant verschil

Energiebronnen

Verschillen tussen werknemers in bedrijven die wel een preventiemedewerker hebben en werknemers in bedrijven waar dit niet het geval is in aanwezigheid van energiebronnen zijn (zie tabel 1.5):

- Werknemers die aangeven dat er een preventiemedewerker/arbo-coördinator is, geven vaker aan dat zij autonomie hebben in hun werk. Ook ervaren zij meer sociale steun van leidinggevenden en collega's.

Tabel 1.5 Aanwezigheid van energiebronnen (volgens werknemers) in bedrijven met een preventiemedewerker/arbo-coördinator (in vergelijking met werknemers in bedrijven zonder)

Autonomie	▲
Sociale steun leidinggevende	▲
Sociale steun collega's	▲

Noot: ▲ significant meer

Gevolgen

Verschillen tussen werknemers in bedrijven die wel een preventiemedewerker hebben en werknemers in bedrijven waar dit niet het geval is in gevolgen van arbeidsrisico's zijn (zie tabel 1.6):

- Werknemers die aangeven dat er een preventiemedewerker/arbo-coördinator is verzuimen vaker.
- Werknemers die aangeven dat er een preventiemedewerker/arbo-coördinator is hebben minder te maken met arbeidsongevallen en zij denken langer in staat te zijn hun huidige werk voort te zetten.

Tabel 1.6 Gevolgen van arbeidsrisico's bij werknemers in bedrijven met een preventiemedewerker/arbo-coördinator (in vergelijking met werknemers in bedrijven zonder)

Individueel ziekteverzuimpercentage (deeltijdgecorrigeerd)	▲
Tot welke leeftijd denkt u - lichamelijk en geestelijk - in staat te zijn om uw huidige werk voort te zetten?	▲
Arbeidsongeval met lichamelijk letsel en/of geestelijke schade met verzuim (definitie monitor arbeidsongevallen) [Exclusief woon-werkverkeer]	▼

Noot: ▲ significant meer, ▼ significant minder

1.2.3 Aanwezigheid van Risico Inventarisatie & Evaluatie

Blootstelling aan arbeidsrisico's

Hieronder staan de verschillen in blootstelling aan arbeidsrisico's tussen werknemers in bedrijven die wel RI&E hebben en werknemers in bedrijven waar dit niet het geval is (zie tabel 1.7):

- Werknemers die aangeven dat er een RI&E is worden in het algemeen *vaker* blootgesteld aan arbeidsrisico's. Dit geldt voor zowel fysieke/ omgevingsrisico's als psychische risico's.
- Aan enkele arbeidsrisico's worden werknemers die aangeven dat er een RI&E is juist *minder vaak* blootgesteld: herhalende bewegingen maken, kracht zetten en extern ongewenst gedrag.
- Ten aanzien van werken met waterige oplossingen, stoffen op de huid, contact met mogelijk besmettelijke personen en intern ongewenst gedrag worden *geen significant verschillen* gevonden.

Tabel 1.7 Blootstelling aan arbeidsrisico's bij werknemers in bedrijven met een RI&E (in vergelijking met werknemers in bedrijven zonder)

Vaker blootgesteld aan:		
gebruik van gereedschap, apparaat of voertuig dat trillingen of schudden veroorzaakt	▲	Fysiek/Omgeving
werken in een ongemakkelijke werkhouding	▲	
lawaaï	▲	
stoffen inademen	▲	
gevaarlijk werk	▲	
emotioneel zwaar werk	▲	Psychisch
moeilijkheidsgraad	▲	
tijdsdruk: hoog tempo, hoge tijdsdruk	▲	
taakeisen	▲	
Minder vaak blootgesteld aan:		
herhalende bewegingen moeten maken	▼	Fysiek/Omgeving
veel kracht moeten zetten	▼	
extern ongewenst gedrag (incl. pesten)	▼	Psychisch
Geen significant verschil:		
stoffen op de huid	-	
contact met mogelijk besmettelijke personen, dieren of materiaal	-	Fysiek/Omgeving
werken met water of waterige oplossingen	-	
intern ongewenst gedrag (incl. pesten)	-	

Noot: ▲ significant meer blootstelling, ▼ significant minder blootstelling, - geen significant verschil

Bij de uitsplitsing naar bedrijfsgrootte zijn bij een aantal risico's verschillen tussen de bedrijfsgroottes gevonden. Zo komt in kleine bedrijven extern ongewenst gedrag vaker voor in bedrijven met een RI&E, net als het werken met besmettelijke materialen. Bij grote bedrijven komen deze risico's juist minder vaak voor in de bedrijven met een RI&E.

Energiebronnen

Verschillen tussen werknemers in bedrijven met een RI&E en werknemers in bedrijven zonder in aanwezigheid van energiebronnen zijn (zie tabel 1.8):

- Werknemers die aangeven dat er een RI&E is, geven vaker aan dat zij autonomie hebben in hun werk.
- Ook ervaren werknemers die aangeven dat er een RI&E is meer sociale steun van leidinggevenden en collega's.

Tabel 1.8 Aanwezigheid van energiebronnen (volgens werknemers) in bedrijven met een RI&E (in vergelijking met werknemers in bedrijven zonder)

Autonomie	▲
Sociale steun leidinggevende	▲
Sociale steun collega's	▲

Noot: ▲ significant meer

Gevolgen

Verschillen tussen werknemers in bedrijven die wel een RI&E hebben en werknemers in bedrijven waar dit niet het geval is in gevolgen van arbeidsrisico's zijn (zie tabel 1.9):

- Werknemers die aangeven dat er een RI&E is, hebben minder te maken met arbeidsongevallen en zij denken langer in staat te zijn hun huidige werk voort te zetten.
- Ten aanzien van verzuim wordt geen significant verschil gevonden.

Tabel 1.9 Gevolgen van arbeidsrisico's bij werknemers in bedrijven met een RI&E (in vergelijking met werknemers in bedrijven zonder)

Tot welke leeftijd denkt u - lichamelijk en geestelijk - in staat te zijn om uw huidige werk voort te zetten?	▲
Arbeidsongeval met lichamelijk letsel en/of geestelijke schade met verzuim (definitie monitor arbeidsongevallen) [Exclusief woon-werkverkeer]	▼
Individueel ziekteverzuimpercentage (deeltijdgecorrigeerd)	-

Noot: ▲ significant meer, ▼ significant minder, - geen significant verschil

1.2.4 Aanwezigheid van OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging die actief is op het gebied van arbeidsomstandigheden

Blootstelling aan arbeidsrisico's

Hieronder staan de verschillen in blootstelling aan arbeidsrisico's tussen werknemers in bedrijven met een OR, MR of andere personeelsvertegenwoordiging die actief is op het gebied van arbeidsomstandigheden en werknemers in overige bedrijven (zie tabel 1.10):

- Werknemers die aangeven dat er een OR, MR of andere personeelsvertegenwoordiging is die actief is op het gebied van arbeidsomstandigheden, worden in het algemeen *minder vaak* blootgesteld aan fysieke/omgevingsrisico's.
- Aan het fysieke/omgevingsrisico 'contact met mogelijk besmettelijke personen, dieren of materiaal' worden werknemers die aangeven dat er een OR, MR of

andere personeelsvertegenwoordiging is die actief is op het gebied van arbeidsomstandigheden is juist *vaker* blootgesteld.

- Werknemers die aangeven dat er een OR, MR of andere personeelsvertegenwoordiging is die actief is op het gebied van arbeidsomstandigheden, worden in het algemeen *vaker* blootgesteld aan psychische arbeidsrisico's.
- Aan het psychische arbeidsrisico 'intern ongewenst gedrag' worden werknemers die aangeven dat er een OR, MR of andere personeelsvertegenwoordiging is die actief is op het gebied van arbeidsomstandigheden is juist minder *vaak* blootgesteld.

Tabel 1.10 Blootstelling aan arbeidsrisico's bij werknemers in bedrijven met een OR, MR of andere personeelsvertegenwoordiging die actief is op het gebied van arbeidsomstandigheden (in vergelijking met werknemers in overige bedrijven)

Vaker blootgesteld aan:		
contact met mogelijk besmettelijke personen, dieren of materiaal	▲	Fysiek/Omgeving
emotioneel zwaar werk	▲	Psychisch
moeilijkheidsgraad	▲	
tijdsdruk: hoog tempo, hoge tijdsdruk	▲	
taakeisen	▲	
extern ongewenst gedrag (incl. pesten)	▲	
Minder vaak blootgesteld aan:		
gebruik van gereedschap, apparaat of voertuig dat trillingen of schudden veroorzaakt	▼	Fysiek/Omgeving
werken in een ongemakkelijke werkhouding	▼	
lawaai	▼	
stoffen inademen	▼	
gevaarlijk werk	▼	
herhalende bewegingen moeten maken	▼	
veel kracht moeten zetten	▼	
stoffen op de huid	▼	
werken met water of waterige oplossingen	▼	
intern ongewenst gedrag (incl. pesten)	▼	

Noot: ▲ significant meer blootstelling, ▼ significant minder blootstelling

Energiebronnen

Verschillen tussen werknemers in bedrijven met een OR, MR of andere personeelsvertegenwoordiging die actief is op het gebied van arbeidsomstandigheden en werknemers in overige bedrijven in aanwezigheid van energiebronnen zijn (zie tabel 1.11):

- Werknemers die aangeven dat er een OR, MR of andere personeelsvertegenwoordiging is die actief is op het gebied van arbeidsomstandigheden, geven vaker aan dat zij autonomie hebben in hun werk.
- Ook ervaren zij meer sociale steun van leidinggevenden en collega's.

Tabel 1.11 Aanwezigheid van energiebronnen volgens werknemers met een OR, MR of andere personeelsvertegenwoordiging die actief is op het gebied van arbeidsomstandigheden (in vergelijking met werknemers in overige bedrijven)

Autonomie	▲
Sociale steun leidinggevende	▲
Sociale steun collega's	▲

Noot: ▲ significant meer

Gevolgen

Verschillen tussen werknemers in bedrijven met een OR, MR of andere personeelsvertegenwoordiging die actief is op het gebied van arbeidsomstandigheden en werknemers in overige bedrijven in gevolgen van arbeidsrisico's zijn (zie tabel 1.12):

- Werknemers die aangeven dat er een OR, MR of andere personeelsvertegenwoordiging is die actief is op het gebied van arbeidsomstandigheden hebben minder te maken met arbeidsongevallen. Daarnaast denken zij langer in staat te zijn hun huidige werk voort te zetten.
- Werknemers die aangeven dat er een OR, MR of andere personeelsvertegenwoordiging is die actief is op het gebied van arbeidsomstandigheden verzuimen vaker.

Tabel 1.12 Gevolgen van arbeidsrisico's bij werknemers in bedrijven met een OR, MR of andere personeelsvertegenwoordiging (in vergelijking met werknemers in bedrijven zonder)

Tot welke leeftijd denkt u - lichamelijk en geestelijk - in staat te zijn om uw huidige werk voort te zetten?	▲
Individueel ziekteverzuimpercentage (deeltijdgecorrigeerd)	▲
Arbodsongeval met lichamelijk letsel en/of geestelijke schade met verzuim (definitie monitor arbeidsongevallen) [Exclusief woon-werkverkeer]	▼

Noot: ▲ significant meer , ▼ significant minder

1.2.5 Resumé

Blootstelling aan arbeidsrisico's

Werknemers in bedrijven die een Arbocatalogus hebben en werknemers in bedrijven met een RI&E worden in het algemeen *vaker* blootgesteld aan fysieke en omgevingsrisico's dan werknemers in bedrijven die deze maatregelen niet kennen (zie tabel 1.13). Daarentegen worden werknemers in bedrijven met een preventie-medewerker/arbo-coördinator en werknemers in bedrijven met een OR, MR of andere personeelsvertegenwoordiging die actief is op het gebied van arbeidsomstandigheden juist *minder vaak* blootgesteld aan fysieke en omgevingsrisico's dan werknemers in bedrijven zonder.

Werknemers in bedrijven met een preventiemedewerker/arbo-coördinator, werknemers in bedrijven die een RI&E hebben en werknemers in bedrijven met een OR, MR of andere personeelsvertegenwoordiging die actief is op het gebied van arbeidsomstandigheden worden in het algemeen *vaker* blootgesteld aan psychische risico's dan werknemers in bedrijven zonder.

Tabel 1.13 Verschil in blootstelling aan arbeidsrisico's

	Blootstelling aan arbeidsrisico's	Aanwezigheid			Actieve OR, MR of andere pvt	
		Arbo-catalogus	Preventie-medewerker/arbo-coördinator	RI&E		
Fysiek/ Omgeving	Herhalende bewegingen moeten maken	▼	▼	▼	▼	
	Gebruik van gereedschap, apparaat of voertuig dat trillingen of schudden veroorzaakt	▲	▼	▲	▼	
	Werken in een ongemakkelijke werkhouding	▲	▼	▲	▼	
	Stoffen inademen	▲	▼	▲	▼	
	Werken met water of waterige oplossingen	▲	▼	-	▼	
	Veel kracht moeten zetten	-	▼	▼	▼	
	Lawaai	-	▼	▲	▼	
	Stoffen op de huid	-	▼	-	▼	
	Contact met mogelijk besmettelijke personen, dieren of materiaal	-	-	-	▲	
	Gevaarlijk werk	▲	▲	▲	▼	
	Psychisch	Emotioneel zwaar werk	▲	▲	▲	▲
		Moeilijkheidsgraad	▲	▲	▲	▲
Tijdsdruk: hoog tempo, hoge tijdsdruk		-	▲	▲	▲	
Taakeisen		-	▲	▲	▲	
Intern ongewenst gedrag (incl. pesten)		▼	-	-	▼	
Extern ongewenst gedrag (incl. pesten)		▼	-	▼	▲	

Noot: ▲ significant meer blootstelling, ▼ significant minder blootstelling, - geen significant verschil

Mogelijke gevolgen van arbeidsrisico's

Werknemers in bedrijven die voldoen aan de vier betreffende maatregelen denken langer te kunnen doorwerken dan werknemers in bedrijven waar dit niet het geval is. Daarnaast hebben werknemers in bedrijven met een preventiemedewerker, werknemers in bedrijven met een RI&E en werknemers in bedrijven met een actieve OR, MR of andere personeelsvertegenwoordiging minder te maken met arbeidsongevallen. Ten slotte zijn werknemers in bedrijven met een preventiemedewerker

werker en werknemers in bedrijven met een actieve OR, MR of andere personeels-vertegenwoordiging vaker ziek.

Tabel 1.14 Verschil in mogelijke gevolgen van arbeidsrisico's

	Arbocatalogus	Preventiemedewerker/ arbo-coördinator	RI&E	Actieve OR, MR of andere pvt
Gevolgen				
Tot welke leeftijd denkt u - lichamelijk en geestelijk - in staat te zijn om uw huidige werk voort te zetten?	▲	▲	▲	▲
Arbeidsongeval met lichamelijk letsel en/of geestelijke schade met verzuim (definitie monitor arbeidsongevallen) [Exclusief woon-werkverkeer]	-	▼	▼	▼
Individueel ziekteverzuimpercentage (deeltijdgecorrigeerd)	-	▲	-	▲

Noot: ▲ significant meer, ▼ significant minder, - geen significant verschil

Energiebronnen

Werknemers in bedrijven die voldoen aan de vier betreffende maatregelen ervaren meer autonomie en meer sociale steun van leidinggevende en collega's.

Tabel 1.15 Verschil in energiebronnen

	Arbo-catalogus	Preventiemedewerker/ arbo-coördinator	RI&E	Actieve OR, MR of andere pvt
Energiebronnen				
Autonomie	▲	▲	▲	▲
Sociale steun leidinggevende	▲	▲	▲	▲
Sociale steun collega's	▲	▲	▲	▲

Noot: ▲ significant meer

2 Deel 2: Risico gebonden maatregelen

2.1 Methode

Deze paragraaf gaat in op de gehanteerde methode voor het beantwoorden van de onderzoeksvragen. Er wordt achtereenvolgens ingegaan op de gebruikte data en de onderzoekspopulatie, de onderzoeksvariabelen en de analyses.

2.1.1 Gebruikte data en onderzoekspopulatie

Maatregelen worden veelal getroffen omdat er sprake is van een negatieve situatie, bijvoorbeeld hoog verzuim. In cross-sectionele analyses wordt dan ook vaak gevonden dat de blootstelling aan risico's groter is bij werknemers in bedrijven die maatregelen treffen. Om meer zicht te krijgen op de causaliteit, de gevolgen van het treffen van maatregelen in de tijd, wordt voor het beantwoorden van de tweede onderzoeksvraag gebruik gemaakt van het NEA-cohort. Aangezien in het NEA-cohortonderzoek niet wordt gevraagd naar wettelijk verplichte maatregelen, was het voor het eerste deel niet mogelijk gebruik te maken van het NEA cohort.

Het NEA-cohortonderzoek biedt de mogelijkheid de effecten van arbomaatregelen in de tijd te onderzoeken. Het NEA-cohortonderzoek is een longitudinaal onderzoek op basis van NEA 2007 (van den Bossche, Koppes, Granzier, de Vroome & Smulders, 2008; Koppes, de Vroome & van den Bossche, in bewerking). De NEA 2007 respondenten die aangaven mee te willen werken aan vervolgonderzoek zijn in 2008 en 2009 opnieuw bevestigd met een vergelijkbare enquête. De respons op de vervolgmetingen was 54% (N= 19.161 aangeschreven, respons N= 10.393) in 2008 en 77% (N= 10.328 aangeschreven, respons N= 7.909) in 2009.

Voor de beantwoording van de tweede onderzoeksvraag is een selectie gemaakt van werknemers die niet van baan zijn verwisseld tussen 2007 en 2008 en zowel aan de 2007 als aan de 2008 meting hebben deelgenomen. Het aantal voor de analyse beschikbare respondenten komt daarmee op 9.075. Voor een aantal variabelen was het noodzakelijk om de 2009 meting te gebruiken (zie par 2.1.3) en is een selectie gemaakt van respondenten die aan de 2007, 2008 én 2009 meting hebben deelgenomen. Bij deze variabelen komt het aantal voor de analyse beschikbare respondenten op 6.316.

2.1.2 Onderzoeksvariabelen

Voor het meten van de risico-gebonden maatregelen is gebruik gemaakt van de in de NEA vervolgmeting 2008 gestelde vraag of er in de afgelopen 12 maanden in het bedrijf *nieuwe* maatregelen zijn genomen tegen specifieke arbeidsrisico's. De antwoordcategorieën luiden: Geen maatregelen, niet nodig; Geen maatregelen, wel nodig; Maatregelen die onvoldoende werken; Maatregelen die voldoende werken. Deze variabele is gedichotomiseerd naar: geen maatregelen genomen versus wel maatregelen genomen. We richten ons op maatregelen aangaande de volgende risico's:

- 1 Werkdruk;
- 2 emotioneel zwaar werk;
- 3 RSI;
- 4 lichamelijk zwaar werk;
- 5 geluid;

- 6 intimidatie en agressie door klanten;
- 7 intimidatie en agressie door collega's;
- 8 gevaarlijke stoffen;
- 9 veiligheid/bedrijfsongevallen.

Effecten van maatregelen

Allereerst is voor alle negen maatregelen nagegaan of de *blootstelling aan het betreffende risico* is afgenomen tussen de meting in 2007 en 2008³. Voor elke maatregel betreft het een andere variabele (zie tabel 2.1). Zo is voor maatregelen tegen gevaarlijke stoffen nagegaan of de blootstelling aan chemicaliën, stof, dampen, gassen of rook is afgenomen, terwijl voor maatregelen tegen werkdruk is gekeken of de tijdsdruk is afgenomen.

Tabel 2.1 Effecten op blootstelling aan het risico

Maatregel op gebied van:	Uitkomstvariabele: Blootstelling aan het risico
Werkdruk	Tijdsdruk (schaal)
Emotioneel zwaar werk	Emotioneel zwaar werk (schaal)
Lichamelijk zwaar werk	Doet u werk waarbij u veel kracht moet zetten?
Geluid	Is er op uw werkplek zoveel lawaai, dat u hard moet praten om u verstaanbaar te maken?
Gevaarlijke stoffen	Wordt u op uw werk blootgesteld aan chemicaliën, stof, dampen, gassen of rook?
Veiligheid, bedrijfsongevallen	Moet u gevaarlijk werk doen?
RSI	Doet u werk waarbij u herhalende bewegingen moet maken?
Intimidatie, agressie of geweld door klanten	Extern ongewenst gedrag (incl. pesten) (schaal)
Intimidatie, agressie of geweld door leidinggevenden of collega's	Intern ongewenst gedrag (incl. pesten) (schaal)

Vervolgens is onderzocht of het nemen van maatregelen heeft geleid tot een afname van negatieve gevolgen (bijvoorbeeld minder verzuim) of een toename van positieve gevolgen (bijvoorbeeld betere algemene gezondheid). Hiervoor zijn de volgende uitkomstvariabelen gehanteerd: algemene gezondheid, burn-out, verzuim en kunnen doorwerken tot 65 jaar. Voor elke maatregel is nagegaan of deze heeft geleid tot een verandering in de betreffende uitkomstvariabele (zie tabel 2.2). Ten slotte is voor de maatregelen tegen RSI en lichamelijk zwaar werk nagegaan of er een afname is van klachten aan nek, schouders, armen/ellebogen en/of polsen/handen. Een nauwkeurige beschrijving van deze variabelen staat in Koppes e.a. (2007).

³ Voor de maatregelen tegen de risico's 'intimidatie en agressie door klanten' en 'intimidatie en intimidatie en agressie door collega's' gaat het om een verandering tussen 2007 en 2009.

Tabel 2.2 Effecten op algemene gezondheid, burn-out, verzuim en doorwerken tot 65 jaar

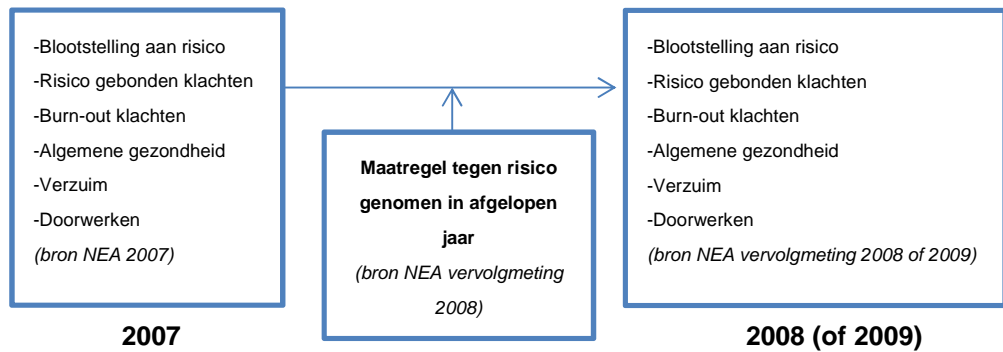
	Uitkomstvariabelen:				
	Algemene gezondheid	Burn-out	Verzuim	Kunnen doorwerken tot 65 jaar	Klachten aan nek, schouders, armen/ellebogen en/of polsen/handen
Maatregel op gebied van:					
Werkdruk	x	x	x	x	
Emotioneel zwaar werk	x	x	x	x	
Lichamelijk zwaar werk	x	x	x	x	x
Geluid	x	x	x	x	
Gevaarlijke stoffen	x	x	x	x	
Veiligheid, bedrijfsongevallen	x	x	x	x	
RSI	x	x	x	x	x
Intimidatie, agressie of geweld door klanten	x	x	x	x	
Intimidatie, agressie of geweld door leidinggevendenden of collega's	x	x	x	x	

Wenselijkheid treffen maatregelen

In de NEA 2007 is gevraagd in hoeverre werknemers het wenselijk achten dat het bedrijf (aanvullende) maatregelen neemt tegen specifieke arbeidsrisico's. Deze variabele hebben we gebruikt om de resultaten uit te splitsen naar werknemers die het in 2007 wel en werknemers die het in 2007 niet wenselijk achtten dat het bedrijf (aanvullende) maatregelen zou nemen tegen specifieke arbeidsrisico's (beantwoorden van onderzoeksvraag 2b).

2.1.3 Analyses

In dit tweede deel is nagegaan of het treffen van een risico-gebonden maatregel tussen de meetmomenten in 2007 en 2008 heeft geleid tot een verminderde blootstelling aan het betreffende risico, minder risico-gebonden klachten, minder burn-out klachten, een betere ervaren gezondheid, minder verzuim en langer willen doorwerken in 2008 (ten opzichte van 2007). Bij enkele uitkomstvariabelen is niet gekeken naar de verandering tussen 2007 en 2008, maar naar de verandering tussen 2007 en 2009. Dit is bijvoorbeeld het geval voor burn-outklachten. Bij die variabele is in 2008 namelijk niet gevraagd naar de situatie op dat moment, maar naar het afgelopen jaar waardoor niet duidelijk is of wel gevraagd wordt naar de situatie ná de maatregel. Voor de zekerheid is er bij deze variabelen daarom voor gekozen om te kijken naar de verandering tussen 2007 en 2009. Dit staat schematisch weergegeven in figuur 1.

Figuur 1

Voor elk risico is onderzocht of er een significant verschil is tussen werknemers die zeggen dat wel maatregelen tegen het risico zijn getroffen en werknemers die zeggen dat dat niet zo is, in verandering over de tijd in respectievelijk blootstelling aan het risico, burn-out klachten, algemene gezondheid, verzuim en doorwerken tot 65 jaar. Dit is gedaan middels een 't-test of gain scores'. Bij de t-test is de afhankelijke variabele telkens het verschil tussen schaal- of itemscores in 2008 (of 2009) en de scores in 2007.

Om na te gaan of bepaalde factoren (geslacht, leeftijd, omvang dienstverband) van invloed zijn geweest op de resultaten, zijn de analyses nogmaals uitgevoerd waarbij is gecorrigeerd voor deze variabelen. Verder zijn de hierboven genoemde analyses uitgesplitst naar werknemers die het in 2007 wel en werknemers die het niet wenselijk achtten dat het bedrijf (aanvullende) maatregelen zou nemen tegen specifieke arbeidsrisico's. Alle analyses zijn uitgevoerd met SPSS 17.

2.2 Resultaten

Deze paragraaf beschrijft de verschillen in blootstelling aan risico's, specifieke gevolgen (RSI, burn-out), ervaren gezondheid en verzuim tussen werknemers die aangeven dat er maatregelen zijn genomen en werknemers die aangeven dat er geen maatregelen zijn genomen. Meer details staan vermeld in bijlage 2. Allereerst wordt echter kort beschreven in hoeverre werknemers (in 2007) zijn blootgesteld aan de betreffende arbeidsrisico's en in hoeverre (in 2008) maatregelen zijn genomen. Ook wordt kort ingegaan op het vóórkomen van RSI-klachten en burn-outklachten bij werknemers, de ervaren algemene gezondheid, het verzuimpercentage en de mate waarin zij denken te kunnen doorwerken tot 65 jaar.

Uit tabel 2.3 blijkt dat werknemers (in 2007) het vaakst te maken hebben gehad met de arbeidsrisico's werkdruk (80%) en RSI (53%). Werkdruk is ook het arbeidsrisico waartegen (in 2008) vaak maatregelen zijn genomen (22%). Alleen maatregelen op het gebied van veiligheid en bedrijfsongevallen zijn nog vaker genomen (25% in 2008).

Tabel 2.3 De blootstelling aan risico's en het percentage werknemers dat aangeeft dat er maatregelen getroffen zijn

	Blootstelling in 2007	Maatregelen genomen in 2008
Werkdruk	80% (ja, soms tot regelmatig)	22%
Emotioneel zwaar werk	54% (ja, soms tot altijd)	10%
Lichamelijk zwaar werk	35% (ja, soms of regelmatig)	13%
Geluid	22% (ja, soms of regelmatig)	11%
Gevaarlijke stoffen	25% (ja, soms of regelmatig)	12%
Veiligheid, bedrijfsongevallen	20% (ja, soms of regelmatig)	25%
RSI	53% (ja, soms of regelmatig)	17%
Intimidatie, agressie of geweld door klanten	27% (enkele keer tot zeer vaak)	13%
Intimidatie, agressie of geweld door leidinggevenden of collega's	16% (enkele keer tot zeer vaak)	6%

Noot: Er is geselecteerd op respondenten die hebben deelgenomen aan de NEA 2007 én 2008 en die niet van baan zijn verwisseld tussen 2007 en 2008.

In vergelijking met de reguliere NEA gaat het hier om een enigszins gezondere populatie. Van de groep werknemers blijkt 6% (in 2007) RSI klachten te hebben, terwijl 10% burn-out klachten ervaart. De algemene gezondheid wordt door het merendeel (92%) goed tot uitstekend bevonden. Verder is het gemiddelde ziekteverzuimpercentage 4,0%. Ten slotte geeft bijna de helft aan te kunnen doorwerken tot 65 jaar (45%).

2.2.1 Effecten van het treffen van maatregelen

Tabel 2.4 laat zien dat het effect van het treffen van risico-gebonden maatregelen een jaar later beperkt is. Er is geen significant verschil tussen werknemers die aangeven dat er in 2008 wel maatregelen zijn genomen en werknemers die aangeven dat er in 2008 geen maatregelen zijn genomen in:

- verandering van blootstelling aan het betreffende risico tussen 2007 en 2008 (respectievelijk 2007 en 2009);
- verandering van specifieke gevolgen zoals burn-outklachten en RSI tussen 2007 en 2009;
- verandering van ervaren gezondheid tussen 2007 en 2008;
- verandering van verzuim tussen 2007 en 2008.

Het treffen van risico-gebonden maatregelen lijkt dus (binnen deze termijn) niet te leiden tot minder blootstelling aan risico's, minder risico-gebonden klachten, een betere gezondheid, of minder verzuim.

Wel blijkt er een significant verschil te zijn tussen werknemers die aangeven dat er maatregelen zijn genomen en werknemers die aangeven dat er geen maatregelen zijn genomen in denken door te kunnen werken tot 65 jaar. Het treffen van maatregelen op het gebied van werkdruk, emotioneel zwaar werk, lichamelijk zwaar werk, geluid, intimidatie en agressie door klanten, gevaarlijke stoffen en veiligheid leidt er toe dat een groter percentage werknemers denkt te kunnen doorwerken tot 65 jaar.

Tabel 2.4 Effecten van het treffen van maatregelen

Maatregel in 2008 op gebied van:	Blootstelling aan het risico	Klachten aan nek, schouders, armen/ellebogen en/of polsen/handen	Algemene gezondheid	Burn-out	Verzuim	Doorwerken tot 65 jaar
Werkdruk	-	n.v.t.	-	-	-	▲
Emotioneel zwaar werk	-	n.v.t.	-	-	-	▲
Lichamelijk zwaar werk	-	-	-	-	-	▲
Geluid	-	n.v.t.	-	-	-	▲
Gevaarlijke stoffen	-	n.v.t.	-	-	-	▲
Veiligheid, bedrijfsongevallen	-	n.v.t.	-	-	-	▲
RSI	-	-	-	-	-	-
Intimidatie, agressie of geweld door klanten	-	n.v.t.	-	-	-	-
Intimidatie, agressie of geweld door leidinggevend en of collega's	-	n.v.t.	-	-	-	-

Noot: ▲ significant verschil, - geen significant verschil

Als wordt gecorrigeerd voor geslacht, leeftijd en de omvang van het dienstverband blijven deze significante verschillen bestaan (resultaten niet in de tabel). Daarnaast blijkt - na correctie - dat het treffen van maatregelen tegen intimidatie en agressie door klanten leidt tot minder extern ongewenst gedrag. Maatregelen tegen geluid leiden juist tot meer blootstelling aan lawaai.

2.2.2 Uitgesplitst naar wenselijkheid van maatregelen

Het kan zijn dat in de totale groep werknemers nauwelijks veranderingen worden gevonden in blootstelling, gevolgen en de overige uitkomstmaten omdat een deel van de groep aangeeft dat geen maatregelen nodig waren. Daarom zijn de analyses nogmaals uitgevoerd maar dan uitgesplitst naar werknemers die in 2007 aangaven dat (aanvullende) maatregelen wel versus niet nodig waren voor het betreffende risico.

In tabel 2.5 zijn de resultaten weergegeven van de groep werknemers die in 2007 aangaven dat (aanvullende) maatregelen voor het betreffende risico gewenst waren. Hieruit blijkt dat ook dan maatregelen niet zorgen voor veranderingen in blootstelling, specifieke gevolgen (RSI, burn-out), algemene gezondheid, burn-out en verzuim. De invloed van maatregelen op door kunnen werken tot 65 jaar blijkt voor enkele risico's niet meer aanwezig. Het treffen van maatregelen op het gebied van emotioneel zwaar werk, gevaarlijke stoffen en veiligheid blijkt geen invloed

meer te hebben op kunnen doorwerken tot 65 jaar. Het treffen van maatregelen tegen intimidatie, agressie of geweld door klanten leidt er zelfs toe dat een kleiner percentage denkt door te kunnen werken tot 65 jaar.

Tabel 2.5 Effecten van het treffen van maatregelen bij werknemers die in 2007 wel (aanvullende) maatregelen wenselijk achtten

Maatregel in 2008 op gebied van:	Blootstelling aan het risico	Klachten aan nek, schouders, armen/ellebogen en/of polsen/handen	Algemene gezondheid	Burn-out	Verzuim	Doorwerken tot 65 jaar
Werkdruk	-	n.v.t.	-	-	-	▲
Emotioneel zwaar werk	-	n.v.t.	-	-	-	-
Lichamelijk zwaar werk	-	-	-	-	-	▲
Geluid	-	n.v.t.	-	-	-	▲
Gevaarlijke stoffen	-	n.v.t.	-	-	-	-
Veiligheid, bedrijfsongevallen	-	n.v.t.	-	-	-	-
RSI	-	-	-	-	-	-
Intimidatie, agressie of geweld door klanten	-	n.v.t.	-	-	-	▼
Intimidatie, agressie of geweld door leidinggevenden of collega's	-	n.v.t.	-	-	-	-

Noot: ▲ significant meer, ▼ significant minder, - geen significant verschil

Bij werknemers die in 2007 aangaven dat (aanvullende) maatregelen níet nodig waren blijken sommige maatregelen wel invloed te hebben op de blootstelling, maar niet in de gewenste richting (tabel 2.6). Bij deze groep werknemers blijkt dat het treffen van risico gebonden maatregelen negatieve gevolgen had voor de blootstelling aan de risico's werkdruk, emotioneel zwaar werk, lichamelijk zwaar werk, lawaaiige omgeving, en intimidatie en agressie door collega's. Bij deze risico's nam de blootstelling juist toe nadat maatregelen waren getroffen. Verder leidden bij deze groep alleen maatregelen op het gebied van emotioneel zwaar werk er toe dat een groter deel denkt te kunnen doorwerken tot 65 jaar.

Tabel 2.6 Effecten van het treffen van maatregelen bij werknemers die in 2007 géén (aanvullende) maatregelen wenselijk achtten

Maatregel in 2008 op gebied van:	Blootstelling aan het risico	Klachten aan nek, schouders, armen/ellebogen en/of polsen/handen	Algemene gezondheid	Burn-out	Verzuim	Doorwerken tot 65 jaar
Werkdruk	▲	n.v.t.	-	-	-	-
Emotioneel zwaar werk	▲	n.v.t.	-	-	-	▲
Lichamelijk zwaar werk	▲	-	-	-	▼	-
Geluid	▲	n.v.t.	-	-	-	-
Gevaarlijke stoffen	-	n.v.t.	-	-	-	-
Veiligheid, bedrijfsongevallen	-	n.v.t.	-	-	-	-
RSI	-	-	-	-	-	-
Intimidatie, agressie of geweld door klanten	-	n.v.t.	-	-	-	-
Intimidatie, agressie of geweld door leidinggevenden of collega's	▲	n.v.t.	-	-	-	-

3 Conclusie en discussie

Het onderzoek richtte zich op de relatie tussen het treffen van maatregelen en de blootstelling aan risico's en de gevolgen daarvan. Daarbij stonden twee vragen centraal.

1. a. In hoeverre verschillen bedrijven waarin deze instrumenten wel en bedrijven waarin deze instrumenten niet aanwezig zijn in blootstelling aan (gevolgen van) risico's?
b. Zijn er verschillen tussen grote en kleine bedrijven?
2. a. In hoeverre leidt het treffen van *risico-gebonden maatregelen* tot minder blootstelling aan risico's, minder risico gebonden klachten, een betere gezondheid, minder verzuim, en langer kunnen doorwerken?
b. Is er daarbij een verschil tussen werknemers die zelf aangeven dat maatregelen nodig zijn en werknemers die aangeven dat maatregelen niet nodig zijn.

In het eerste deel is gekeken naar de samenhang tussen de aanwezigheid van algemene instrumenten (zoals het hebben van een RI&E) en blootstelling aan risico's en gevolgen. Uit de cross-sectionele analyses blijkt dat bedrijven met en bedrijven zonder algemene instrumenten verschillen in blootstelling aan (gevolgen van) risico's. Werknemers in bedrijven die een Arbocatalogus kennen of een RI&E hebben worden in het algemeen vaker blootgesteld aan fysieke en omgevingsrisico's dan werknemers in bedrijven zonder deze algemene instrumenten. Daarentegen worden werknemers in bedrijven met een preventie-medewerker/arbo-coördinator en werknemers in bedrijven met een OR, MR of andere personeelsvertegenwoordiging die actief is op het gebied van arbeidsomstandigheden juist minder vaak blootgesteld aan fysieke en omgevingsrisico's dan werknemers in bedrijven zonder. Werknemers in bedrijven met een Preventiemedewerker/arbo-coördinator, werknemers in bedrijven die een RI&E hebben en werknemers in bedrijven met een OR, MR of andere personeelsvertegenwoordiging die actief is op het gebied van arbeidsomstandigheden worden in het algemeen vaker blootgesteld aan psychische risico's dan werknemers in bedrijven zonder.

In het tweede deel van het onderzoek is gekeken naar het effect van risico-gebonden maatregelen. Uit de longitudinale analyses komt naar voren dat het treffen van risico-gebonden maatregelen een jaar later niet leidt tot een lagere blootstelling, minder risico-gebonden klachten, een betere gezondheid of minder verzuim. Wel leidt het treffen van maatregelen op het gebied van werkdruk, emotioneel zwaar werk, lichamelijk zwaar werk, geluid, intimidatie en agressie door klanten, gevaarlijke stoffen en veiligheid er toe dat een groter percentage werknemers denkt te kunnen doorwerken tot 65 jaar. Als alleen wordt gekeken naar werknemers die in 2007 aangeven dat (aanvullende) maatregelen nodig zijn blijken de resultaten nauwelijks anders te zijn. Bij de groep werknemers die in 2007 aangeeft dat (aanvullende) maatregelen níet nodig zijn blijken sommige maatregelen wel invloed te hebben op de blootstelling, maar niet in de gewenste richting. Bij deze risico's neemt de blootstelling juist toe als maatregelen zijn getroffen.

3.1 Beperkingen van het onderzoek

De grootste beperking bij het eerste deel van het onderzoek is de cross-sectionele onderzoeksopzet. Hierdoor is het niet mogelijk om op basis van deze resultaten te concluderen dat de aanwezigheid van de algemene instrumenten effect heeft op de blootstelling aan (gevolgen van) deze risico's. Op basis van cross-sectioneel onderzoek kan immers niet worden vastgesteld wat oorzaak en wat gevolg is. Hierdoor zijn er vaak meerdere, vaak tegengestelde, mogelijke verklaringen voor de gevonden resultaten. Om meer zicht te krijgen op de effecten van de aanwezigheid van algemene instrumenten zou longitudinaal onderzoek dan ook wenselijk zijn.

Een andere beperking van het onderzoek is dat de werknemer misschien niet de beste persoon is om naar de aanwezigheid van deze algemene instrumenten te vragen. Werknemers zullen hier niet altijd zicht op hebben. Zo kan een branche een Arbocatalogus hebben zonder dat een werknemer daar van op de hoogte is. De preventiemedewerker komt wellicht pas in beeld bij de werknemer als dat voor hem of haar persoonlijk relevant is. Daarnaast is het mogelijk dat de rapportage van de werknemer (deels) is gebaseerd op een aanname van de werknemer over de aanwezigheid van een maatregel. Als een bedrijf in de ogen van de werknemer een goed arbobeleid heeft zal deze mogelijk eerder invullen dat er een preventiemedewerker aanwezig is. Zelfs als de werknemer dat eigenlijk niet weet. Ten slotte is in de NEA gevraagd: "Is er in uw bedrijf, instelling of uw bedrijfstak een Arbocatalogus opgesteld?" Verreweg de meeste catalogi zijn echter sectorcatalogi en niet bedrijfscatalogi. Werknemers kunnen met een sectorcatalogus bekend zijn, maar dat betekent nog niet dat die in het bedrijf wordt gebruikt.

De beperkingen in het tweede deel van het onderzoek zijn van een andere aard. Allereerst is gevraagd naar het treffen van maatregelen op bedrijfsniveau, en niet op individueel niveau, terwijl de uitkomsten wel op individueel niveau zijn gevraagd. Een deel van de werknemers die een maatregel rapporteren heeft daar persoonlijk mogelijk niet of alleen vanaf de zijlijn mee te maken gehad. Ander onderzoek naar de effecten van op individueel getroffen maatregelen laat zien dat de maatregelen dan wel werken (Boot e.a., in voorbereiding). Een tweede beperking is dat niet duidelijk is wat voor maatregel de werknemer voor ogen heeft bij de beantwoording. Hierdoor worden effecten van mogelijk zeer verschillende soorten maatregelen op één hoop gegooid. Hierdoor kunnen de effecten van kleine maatregelen met, irrelevant, kleine effecten de effecten van grote, zinvolle maatregelen, in de analyses wellicht uitdoven. Daarnaast is het aannemelijk dat werknemers niet altijd op de hoogte zijn van de getroffen maatregelen. Dit geldt bijvoorbeeld voor bronaanpak en afstoten van belastende/gevaarlijke taken. Dit zorgt voor een misclassificatie en dus meer ruis, en minder duidelijke resultaten. Ten slotte is er nu gevraagd naar maatregelen in de afgelopen 12 maanden. Dat kan voor een aantal maatregelen ook betekenen dat deze misschien pas vlak voor het invullen van de vragenlijst ingevoerd waren of dat het implementatieproces nog aan de gang was.

3.2 Conclusies voor de praktijk

De resultaten van het tweede deel laten zien dat de effecten van risico-gebonden maatregelen één jaar later op de blootstelling en de effecten daarvan beperkt zijn. Daarnaast lijkt er voor werknemers die maatregelen niet nodig vinden een negatief

effect te zijn. Gezien de beperkingen van het onderzoek lijkt het echter te vroeg om te concluderen dat het niet zinvol is om risico-gebonden maatregelen te treffen.

A Bijlage 1: Algemene instrumenten

Tabel A.1 Aanwezigheid van Arbocatalogus

	Bedrijfsgrootte											
	· tot 9 werknemers			· 10 tot 99 werknemers			· 100 en meer werknemers			Totaal		
	aanwezigheid van een Arbocatalogus			aanwezigheid van een Arbocatalogus			aanwezigheid van een Arbocatalogus			aanwezigheid van een Arbocatalogus		
	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal
Blootstelling aan arbeidsrisico's												
Doet u werk waarbij u veel kracht moet zetten? [% ja, soms of regelmatig]	51,2%	53,4%	51,7%	48,6%	49,5%	48,8%	32,4%	34,2%	33,2%	43,0%	41,7%	42,5%
·N	2.608	739	3.347	6.356	2.947	9.303	5.375	4.182	9.557	14.339	7.868	22.207
Maakt u bij uw werk gebruik van een gereedschap, apparaat of voertuig dat trillingen of schudden veroorzaakt? [% ja, soms of regelmatig]	22,2%	25,6%	23,0%	19,2%▼	22,7%▲	20,3%	12,5%▼	16,4%▲	14,2%	17,2%▼	19,6%▲	18,1%
·N	2.556	722	3.278	6.254	2.875	9.129	5.293	4.134	9.426	14.102	7.730	21.833
Doet u werk in een ongemakkelijke werkhouding? [% ja, soms of regelmatig]	22,2%	25,6%	23,0%	19,2%▼	22,7%▲	20,3%	12,5%▼	16,4%▲	14,2%	17,2%▼	19,6%▲	18,1%
·N	2.556	722	3.278	6.254	2.875	9.129	5.293	4.134	9.426	14.102	7.730	21.833
Doet u werk waarbij u herhalende bewegingen moet maken? [% ja, soms of regelmatig]	60,8%	60,4%	60,7%	61,1%▲	58,8%▼	60,4%	53,6%	52,2%	53,0%	58,3%▲	55,4%▼	57,3%
·N	2.563	731	3.294	6.271	2.885	9.157	5.304	4.106	9.411	14.139	7.723	21.862

	Bedrijfsgrootte											
	· tot 9 werknemers			· 10 tot 99 werknemers			· 100 en meer werknemers			Totaal		
	aanwezigheid van een Arbocatalogus			aanwezigheid van een Arbocatalogus			aanwezigheid van een Arbocatalogus			aanwezigheid van een Arbocatalogus		
	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal
Is er op uw werkplek zoveel lawaai, dat u hard moet praten om u verstaanbaar te maken? [% ja,soms of regelmatig]	22,7% ▼	27,1% ▲	23,7%	28,1%	26,6%	27,6%	21,7%	22,9%	22,2%	24,7%	24,6%	24,7%
·N	2.614	739	3.353	6.349	2.935	9.285	5.362	4.174	9.536	14.325	7.849	22.173
Werkt u met water of waterige oplossingen? [% ja,soms, vaak, altijd]	42,4% ▼	48,6% ▲	43,8%	34,4% ▼	37,7% ▲	35,4%	23,3% ▼	27,0% ▲	24,9%	31,7% ▼	33,0% ▲	32,2%
·N	2.599	734	3.333	6.340	2.935	9.275	5.352	4.153	9.505	14.290	7.822	22.112
Krijgt u tijdens uw werk stoffen op uw huid? [% ja,soms, vaak, altijd]	40,0%	42,4%	40,6%	33,3% ▼	36,1% ▲	34,2%	22,9% ▼	25,2% ▲	23,9%	30,6%	30,9%	30,7%
·N	2.595	736	3.332	6.318	2.930	9.247	5.334	4.156	9.490	14.247	7.822	22.069
Ademt u tijdens het werk stoffen in? [% ja,soms, vaak, altijd]	28,9%	31,4%	29,5%	27,0% ▼	29,5% ▲	27,8%	19,5% ▼	23,7% ▲	21,4%	24,6% ▼	26,6% ▲	25,3%
·N	2.593	737	3.330	6.335	2.928	9.263	5.333	4.139	9.472	14.261	7.804	22.065
Komt u in contact met mogelijk besmettelijke personen, dieren of materiaal? [% ja,soms, vaak, altijd]	24,6% ▼	29,6% ▲	25,7%	26,5% ▼	29,4% ▲	27,4%	27,9%	26,4%	27,2%	26,7%	27,9%	27,1%
·N	2.595	735	3.331	6.312	2.923	9.235	5.341	4.147	9.488	14.248	7.805	22.053
Moet u gevaarlijk werk doen? [% ja,soms of regelmatig]	18,4%	20,8%	18,9%	19,8% ▼	22,7% ▲	20,7%	19,1% ▼	21,7% ▲	20,2%	19,3% ▼	22,0% ▲	20,2%
·N	2.619	740	3.359	6.362	2.948	9.310	5.373	4.187	9.560	14.354	7.874	22.228
Tijdsdruk: hoog tempo, hoge tijdsdruk (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 2 items) [M]	1,99	2,02	2,00	2,15 ▲	2,11 ▼	2,14	2,23	2,22	2,23	2,15	2,16	2,15
·N	2.579	730	3.309	6.269	2.910	9.179	5.332	4.144	9.476	14.180	7.784	21.964
Taakeisen (schaal: 1=nooit - 4=altijd;	2,19	2,19	2,19	2,31 ▲	2,27 ▼	2,30	2,37	2,36	2,36	2,31	2,31	2,31

	Bedrijfsgrootte											
	· tot 9 werknemers			· 10 tot 99 werknemers			· 100 en meer werknemers			Totaal		
	aanwezigheid van een Arbocatalogus			aanwezigheid van een Arbocatalogus			aanwezigheid van een Arbocatalogus			aanwezigheid van een Arbocatalogus		
	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal
4 items) [M]												
·N	2.617	736	3.353	6.372	2.957	9.330	5.390	4.197	9.587	14.379	7.890	22.269
Emotioneel zwaar werk (schaal: 1=nooit - 4=altijd; 3 items) [M]	1,57	1,60	1,58	1,65▼	1,68▲	1,66	1,74	1,74	1,74	1,67▼	1,70▲	1,68
·N	2.616	740	3.356	6.369	2.956	9.325	5.386	4.197	9.583	14.371	7.892	22.263
Moeilijkheidsgraad (schaal: 1=nooit - 4=altijd; 3 items) [M]	2,80▼	2,91▲	2,82	2,89▼	2,99▲	2,92	3,05▼	3,10▲	3,08	2,94▼	3,04▲	2,97
·N	2.616	740	3.357	6.374	2.957	9.331	5.390	4.194	9.584	14.381	7.891	22.271
Intern ongewenst gedrag (incl. pesten) [% enkele keer t/m zeer vaak]	13,4%▲	9,9%▼	12,6%	16,2%▲	13,1%▼	15,2%	18,2%	17,1%	17,7%	16,4%▲	14,9%▼	15,9%
·N	2.609	740	3.350	6.377	2.954	9.330	5.386	4.199	9.585	14.372	7.893	22.266
Extern ongewenst gedrag (incl. pesten) [% enkele keer t/m zeer vaak]	23,5%	26,5%	24,1%	24,0%	24,1%	24,0%	26,0%▲	21,9%▼	24,2%	24,6%▲	23,1%▼	24,1%
·N	2.610	740	3.350	6.377	2.953	9.330	5.382	4.194	9.577	14.369	7.888	22.257
Energiebronnen												
Autonomie (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 5 items) [M]	2,47▼	2,52▲	2,48	2,42▼	2,51▲	2,45	2,48▼	2,57▲	2,52	2,45▼	2,55▲	2,48
·N	2.620	742	3.362	6.371	2.960	9.330	5.390	4.196	9.585	14.381	7.897	22.278
Sociale steun leidinggevende (schaal: 1=weinig - 4=veel steun; 4 items) [M]	2,93▼	3,06▲	2,96	2,84▼	2,97▲	2,88	2,81▼	2,95▲	2,87	2,85▼	2,97▲	2,89
·N	2.343	689	3.033	6.063	2.817	8.880	5.184	4.075	9.259	13.590	7.581	21.171
Sociale steun collega's (schaal: 1=weinig - 4=veel steun; 4 items) [M]	3,32	3,35	3,33	3,27▼	3,30▲	3,28	3,26▼	3,29▲	3,27	3,27▼	3,30▲	3,28
·N	2.442	716	3.158	6.231	2.901	9.132	5.260	4.117	9.377	13.933	7.735	21.668
Gevolgen												

	Bedrijfsgrootte											
	· tot 9 werknemers			· 10 tot 99 werknemers			· 100 en meer werknemers			Totaal		
	aanwezigheid van een Arbocatalogus			aanwezigheid van een Arbocatalogus			aanwezigheid van een Arbocatalogus			aanwezigheid van een Arbocatalogus		
	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal
Individueel ziekteverzuimpercentage (deeltijdgecorrigeerd) [M]	3,24	3,05	3,20	4,08	4,24	4,13	4,78	4,95	4,85	4,19	4,50	4,30
·N	2.598	735	3.333	6.289	2.925	9.214	5.313	4.162	9.475	14.200	7.822	22.022
Tot welke leeftijd denkt u - lichamenlijk en geestelijk - in staat te zijn om uw huidige werk voort te zetten? [M]	61,4	61,4	61,4	60,4▼	62,4▲	61,1	62,1▼	63,2▲	62,6	61,3▼	62,7▲	61,8
·N	1.543	481	2.025	3.756	1.824	5.581	3.409	2.842	6.251	8.709	5.147	13.856
Weet niet 'Tot welke leeftijd in staat huidige werk voort te zetten' [% aangekruist]	41,0%▲	35,0%▼	39,7%	40,8%▲	38,0%▼	39,9%	36,5%▲	32,2%▼	34,6%	39,3%▲	34,6%▼	37,6%
·N	2.617	740	3.357	6.349	2.945	9.294	5.370	4.189	9.559	14.336	7.874	22.210
Arbeidsongeval met lichamenlijk letsel en/of geestelijke schade met verzuim (definitie monitor arbeidsongevallen) [Exclusief woon-werkverkeer] [% ja]	3,1%	2,7%	3,0%	3,0%	2,9%	3,0%	3,1%	2,5%	2,8%	3,0%	2,7%	2,9%
·N	2.607	733	3.340	6.355	2.944	9.299	5.363	4.177	9.540	14.325	7.854	22.179

Percentages zijn kolom-percentages, en zijn getoetst met de Pearson Chi-kwadraat test (horizontale vergelijkingen). Gemiddelden zijn getoetst met de t-test (horizontale vergelijkingen). Het contrast is telkens: 'subgroep' vs 'overige cases'. ▲: $p < 0,05$ (en ▼): significant hoge (lage) percentages en/of gemiddelden.

Tabel A.2 Aanwezigheid van preventiemedewerker/arbo-coördinator

	Bedrijfsgrootte											
	· tot 9 werknemers			· 10 tot 99 werknemers			· 100 en meer werknemers			Totaal		
	aanwezigheid van preventiemedewerker/arbo-coördinator			aanwezigheid van preventiemedewerker/arbo-coördinator			aanwezigheid van preventiemedewerker/arbo-coördinator			aanwezigheid van preventiemedewerker/arbo-coördinator		
	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal
Blootstelling aan arbeidsrisico's												
Doet u werk waarbij u veel kracht moet zetten? [% ja, soms of regelmatig]	52,0%	50,2%	51,6%	51,7%▲	43,8%▼	48,6%	39,8%▲	29,5%▼	33,1%	48,4%▲	35,8%▼	42,4%
·N	2.620	705	3.325	5.634	3.614	9.248	3.286	6.221	9.507	11.541	10.540	22.080
Maakt u bij uw werk gebruik van een gereedschap, apparaat of voertuig dat trillingen of schudden veroorzaakt? [% ja, soms of regelmatig]	23,5%	20,3%	22,8%	21,1%▲	18,8%▼	20,2%	15,0%	13,7%	14,1%	19,9%▲	15,9%▼	18,0%
·N	2.565	688	3.253	5.531	3.541	9.072	3.240	6.141	9.381	11.336	10.371	21.707
Doet u werk in een ongemakkelijke werkhouding? [% ja, soms of regelmatig]	23,5%	20,3%	22,8%	21,1%▲	18,8%▼	20,2%	15,0%	13,7%	14,1%	19,9%▲	15,9%▼	18,0%
·N	2.565	688	3.253	5.531	3.541	9.072	3.240	6.141	9.381	11.336	10.371	21.707
Doet u werk waarbij u herhalende bewegingen moet maken? [% ja, soms of regelmatig]	62,0%▲	56,0%▼	60,7%	64,2%▲	54,2%▼	60,3%	58,5%▲	50,1%▼	53,0%	62,1%▲	51,9%▼	57,2%
·N	2.576	695	3.271	5.545	3.556	9.101	3.237	6.123	9.361	11.358	10.373	21.732
Is er op uw werkplek zoveel lawaai, dat u hard moet	23,4%	24,3%	23,6%	28,7%▲	25,8%▼	27,6%	24,3%▲	21,0%▼	22,1%	26,2%▲	22,9%▼	24,6%

	Bedrijfsgrootte											
	· tot 9 werknemers			· 10 tot 99 werknemers			· 100 en meer werknemers			Totaal		
	aanwezigheid van preventiemedewerker/arbo-coördinator			aanwezigheid van preventiemedewerker/arbo-coördinator			aanwezigheid van preventiemedewerker/arbo-coördinator			aanwezigheid van preventiemedewerker/arbo-coördinator		
	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal
praten om u verstaanbaar te maken? [% ja,soms of regelmatig]												
·N	2.625	704	3.330	5.629	3.602	9.231	3.276	6.211	9.487	11.531	10.517	22.048
Werkt u met water of waterige oplossingen? [% ja,soms, vaak, altijd]	44,8%▲	40,6%▼	43,9%	36,6%▲	33,3%▼	35,3%	25,8%	24,3%	24,8%	35,4%▲	28,5%▼	32,1%
·N	2.613	698	3.310	5.622	3.600	9.222	3.264	6.189	9.453	11.499	10.487	21.986
Krijgt u tijdens uw werk stoffen op uw huid? [% ja,soms, vaak, altijd]	41,8%▲	36,2%▼	40,6%	35,5%▲	31,8%▼	34,1%	26,7%▲	22,3%▼	23,8%	34,4%▲	26,5%▼	30,6%
·N	2.607	703	3.310	5.602	3.592	9.194	3.262	6.178	9.440	11.470	10.473	21.943
Ademt u tijdens het werk stoffen in? [% ja,soms, vaak, altijd]	29,0%	31,1%	29,4%	28,3%	26,9%	27,8%	21,8%	21,0%	21,3%	26,6%▲	23,7%▼	25,2%
·N	2.606	702	3.308	5.611	3.597	9.209	3.259	6.164	9.423	11.477	10.463	21.940
Komt u in contact met mogelijk besmettelijke personen, dieren of materiaal? [% ja,soms, vaak, altijd]	25,4%	27,1%	25,8%	25,9%▼	29,8%▲	27,4%	29,1%▲	26,2%▼	27,2%	26,7%	27,5%	27,1%
·N	2.608	701	3.309	5.596	3.585	9.181	3.256	6.184	9.439	11.460	10.470	21.929
Moet u gevaarlijk werk doen? [% ja,soms of regelmatig]	18,8%	19,4%	19,0%	19,8%▼	21,9%▲	20,6%	19,7%	20,3%	20,1%	19,6%▼	20,8%▲	20,1%

	Bedrijfsgrootte											
	· tot 9 werknemers			· 10 tot 99 werknemers			· 100 en meer werknemers			Totaal		
	aanwezigheid van preventiemedewerker/arbo-coördinator			aanwezigheid van preventiemedewerker/arbo-coördinator			aanwezigheid van preventiemedewerker/arbo-coördinator			aanwezigheid van preventiemedewerker/arbo-coördinator		
	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal
-N	2.629	707	3.335	5.636	3.623	9.259	3.285	6.225	9.511	11.550	10.554	22.104
Tijdsdruk: hoog tempo, hoge tijdsdruk (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 2 items) [M]	1,99	2,02	2,00	2,13	2,15	2,14	2,19▼	2,25▲	2,23	2,11▼	2,20▲	2,15
-N	2.595	692	3.287	5.553	3.575	9.128	3.253	6.172	9.425	11.401	10.440	21.841
Taakeisen (schaal: 1=nooit - 4=altijd; 4 items) [M]	2,19	2,20	2,19	2,28▼	2,31▲	2,30	2,32▼	2,39▲	2,36	2,27▼	2,35▲	2,31
-N	2.628	702	3.330	5.647	3.628	9.275	3.297	6.239	9.536	11.573	10.568	22.141
Emotioneel zwaar werk (schaal: 1=nooit - 4=altijd; 3 items) [M]	1,56▼	1,65▲	1,58	1,62▼	1,73▲	1,66	1,71▼	1,75▲	1,74	1,63▼	1,74▲	1,68
-N	2.628	705	3.333	5.643	3.626	9.268	3.291	6.242	9.533	11.561	10.573	22.134
Moeilijkheidsgraad (schaal: 1=nooit - 4=altijd; 3 items) [M]	2,81▼	2,88▲	2,82	2,85▼	3,05▲	2,93	2,95▼	3,14▲	3,08	2,87▼	3,09▲	2,98
-N	2.629	705	3.334	5.647	3.629	9.276	3.292	6.242	9.534	11.567	10.576	22.143
Intern ongewenst gedrag (incl. pesten) [% enkele keer t/m zeer vaak]	13,1%	11,3%	12,7%	16,2%▲	13,9%▼	15,3%	18,5%	17,2%	17,7%	16,1%	15,7%	15,9%
-N	2.622	705	3.327	5.652	3.623	9.275	3.298	6.237	9.535	11.572	10.565	22.138
Extern ongewenst gedrag (incl. pesten) [% enkele keer t/m zeer vaak]	23,0%▼	28,2%▲	24,1%	23,2%▼	25,2%▲	24,0%	27,1%▲	22,5%▼	24,1%	24,3%	23,8%	24,1%
-N	2.624	704	3.327	5.652	3.623	9.275	3.296	6.231	9.527	11.572	10.557	22.130

	Bedrijfsgrootte											
	· tot 9 werknemers			· 10 tot 99 werknemers			· 100 en meer werknemers			Totaal		
	aanwezigheid van preventiemedewerker/arbo-coördinator			aanwezigheid van preventiemedewerker/arbo-coördinator			aanwezigheid van preventiemedewerker/arbo-coördinator			aanwezigheid van preventiemedewerker/arbo-coördinator		
	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal
Energiebronnen												
Autonomie (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 5 items) [M]	2,47▼	2,53▲	2,48	2,38▼	2,55▲	2,45	2,37▼	2,60▲	2,52	2,40▼	2,58▲	2,48
·N	2.632	707	3.339	5.649	3.628	9.276	3.295	6.240	9.535	11.576	10.575	22.150
Sociale steun leidinggevende (schaal: 1=weinig - 4=veel steun; 4 items) [M]	2,94▼	3,04▲	2,96	2,83▼	2,97▲	2,88	2,77▼	2,93▲	2,87	2,83▼	2,95▲	2,89
·N	2.359	652	3.010	5.352	3.477	8.830	3.147	6.067	9.214	10.858	10.196	21.054
Sociale steun collega's (schaal: 1=weinig - 4=veel steun; 4 items) [M]	3,32▼	3,37▲	3,33	3,26▼	3,30▲	3,28	3,23▼	3,30▲	3,27	3,26▼	3,31▲	3,28
·N	2.453	684	3.137	5.506	3.575	9.081	3.185	6.146	9.332	11.144	10.405	21.549
Gevolgen												
Individueel ziekteverzuimpercentage (deeltijdgecorrigeerd) [M]	3,06	3,60	3,17	3,99	4,40	4,15	4,66	4,96	4,85	3,96▼	4,68▲	4,30
·N	2.614	696	3.310	5.581	3.581	9.162	3.245	6.182	9.427	11.440	10.459	21.899
Tot welke leeftijd denkt u - lichamenlijk en geestelijk - in staat te zijn om uw huidige werk voort te zetten? [M]	61,3	61,8	61,4	60,2▼	62,3▲	61,1	61,3▼	63,2▲	62,6	60,8▼	62,8▲	61,8
·N	1.553	455	2.008	3.201	2.349	5.550	1.986	4.233	6.219	6.740	7.037	13.777
Weet niet 'Tot welke leeftijd	41,0%▲	35,3%▼	39,8%	43,1%▲	35,0%▼	39,9%	39,6%▲	31,9%▼	34,6%	41,6%▲	33,2%▼	37,6%

	Bedrijfsgrootte											
	· tot 9 werknemers			· 10 tot 99 werknemers			· 100 en meer werknemers			Totaal		
	aanwezigheid van preventiemedewerker/arbo-coördinator			aanwezigheid van preventiemedewerker/arbo-coördinator			aanwezigheid van preventiemedewerker/arbo-coördinator			aanwezigheid van preventiemedewerker/arbo-coördinator		
	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal
in staat huidige werk voort te zetten' [% aangekruist]												
·N	2.631	703	3.334	5.625	3.614	9.240	3.290	6.218	9.509	11.547	10.536	22.083
Arbeidsongeval met lichamelijk letsel en/of geestelijke schade met verzuim (definitie monitor arbeidsongevallen) [Exclusief woon-werkverkeer] [% ja]	3,0%	2,5%	2,9%	3,4%▲	2,4%▼	3,0%	3,8%▲	2,3%▼	2,8%	3,4%▲	2,4%▼	2,9%
·N	2.622	696	3.318	5.630	3.613	9.243	3.276	6.214	9.490	11.528	10.524	22.052

Percentages zijn kolom-percentages, en zijn getoetst met de Pearson Chi-kwadraat test (horizontale vergelijkingen). Gemiddelden zijn getoetst met de t-test (horizontale vergelijkingen). Het contrast is telkens: 'subgroep' vs 'overige cases'. ▲: p<0,05 (en ▼): significant hoge (lage) percentages en/of gemiddelden.

Tabel A.3 Aanwezigheid van Risico Inventarisatie & Evaluatie

	Bedrijfsgrootte											
	· tot 9 werknemers			· 10 tot 99 werknemers			· 100 en meer werknemers			Totaal		
	aanwezigheid van RIE			aanwezigheid van RIE			aanwezigheid van RIE			aanwezigheid van RIE		
	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal
Blootstelling aan arbeidsrisico's												
Doet u werk waarbij u veel kracht moet zetten? [% ja, soms of regelmatig]	51,1%	54,2%	51,8%	49,5%	47,4%	48,8%	34,0%	32,1%	33,1%	44,0%▲	40,1%▼	42,5%
-N	2.532	808	3.340	5.995	3.250	9.246	5.115	4.412	9.526	13.642	8.470	22.112
Maakt u bij uw werk gebruik van een gereedschap, apparaat of voertuig dat trillingen of schudden veroorzaakt? [% ja, soms of regelmatig]	22,7%	24,0%	23,0%	18,5%▼	23,5%▲	20,3%	12,2%▼	16,6%▲	14,2%	16,9%▼	20,0%▲	18,1%
-N	2.478	791	3.269	5.882	3.192	9.074	5.040	4.359	9.399	13.400	8.343	21.742
Doet u werk in een ongemakkelijke werkhouding? [% ja, soms of regelmatig]	22,7%	24,0%	23,0%	18,5%▼	23,5%▲	20,3%	12,2%▼	16,6%▲	14,2%	16,9%▼	20,0%▲	18,1%
-N	2.478	791	3.269	5.882	3.192	9.074	5.040	4.359	9.399	13.400	8.343	21.742
Doet u werk waarbij u herhalende bewegingen moet maken? [% ja, soms of regelmatig]	61,7%▲	57,8%▼	60,8%	62,4%▲	56,7%▼	60,4%	56,3%▲	49,1%▼	53,0%	60,0%▲	52,8%▼	57,3%
-N	2.494	793	3.288	5.901	3.201	9.102	5.048	4.332	9.380	13.443	8.327	21.769
Is er op uw werkplek zoveel lawaai, dat u hard moet praten om u verstaanbaar	22,4%▼	27,6%▲	23,6%	26,5%▼	29,7%▲	27,7%	20,4%▼	24,4%▲	22,2%	23,5%▼	26,7%▲	24,7%

	Bedrijfsgrootte											
	· tot 9 werknemers			· 10 tot 99 werknemers			· 100 en meer werknemers			Totaal		
	aanwezigheid van RIE			aanwezigheid van RIE			aanwezigheid van RIE			aanwezigheid van RIE		
	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal
te maken? [% ja,soms of regelmatig]												
·N	2.536	809	3.345	5.982	3.246	9.228	5.107	4.399	9.507	13.625	8.454	22.080
Werkt u met water of waterige oplossingen? [% ja,soms, vaak, altijd]	43,7%	44,9%	44,0%	34,6%	36,5%	35,3%	23,4%▼	26,6%▲	24,9%	32,1%	32,1%	32,1%
·N	2.519	807	3.325	5.977	3.243	9.220	5.081	4.391	9.472	13.576	8.440	22.016
Krijgt u tijdens uw werk stoffen op uw huid? [% ja,soms, vaak, altijd]	41,2%	39,1%	40,7%	33,5%▼	35,6%▲	34,2%	23,1%	24,7%	23,9%	31,0%	30,3%	30,7%
·N	2.514	811	3.324	5.962	3.231	9.192	5.071	4.388	9.459	13.546	8.429	21.976
Ademt u tijdens het werk stoffen in? [% ja,soms, vaak, altijd]	29,0%	31,4%	29,6%	25,8%▼	31,4%▲	27,8%	18,0%▼	25,3%▲	21,4%	23,5%▼	28,2%▲	25,3%
·N	2.514	808	3.322	5.967	3.241	9.208	5.068	4.373	9.441	13.549	8.422	21.972
Komt u in contact met mogelijk besmettelijke personen, dieren of materiaal? [% ja,soms, vaak, altijd]	24,6%▼	29,2%▲	25,7%	26,7%	28,6%	27,4%	28,4%▲	25,9%▼	27,3%	27,0%	27,2%	27,1%
·N	2.518	805	3.323	5.949	3.230	9.178	5.079	4.379	9.458	13.545	8.414	21.959
Moet u gevaarlijk werk doen? [% ja,soms of regelmatig]	18,6%	20,3%	19,0%	18,8%▼	24,4%▲	20,7%	17,4%▼	23,6%▲	20,3%	18,2%▼	23,6%▲	20,3%
·N	2.540	810	3.350	5.997	3.259	9.256	5.118	4.412	9.530	13.656	8.480	22.136
Tijdsdruk: hoog tempo, hoge tijdsdruk (schaal:	1,99	2,01	2,00	2,13	2,14	2,14	2,21▼	2,25▲	2,23	2,14▼	2,18▲	2,15

	Bedrijfsgrootte											
	· tot 9 werknemers			· 10 tot 99 werknemers			· 100 en meer werknemers			Totaal		
	aanwezigheid van RIE			aanwezigheid van RIE			aanwezigheid van RIE			aanwezigheid van RIE		
	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal
1=nee - 3=ja, regelmatig; 2 items) [M]												
·N	2.500	801	3.301	5.906	3.215	9.121	5.074	4.371	9.445	13.480	8.387	21.868
Taakeisen (schaal: 1=nooit - 4=altijd; 4 items) [M]	2,19	2,19	2,19	2,30	2,30	2,30	2,34▼	2,39▲	2,36	2,29▼	2,33▲	2,31
·N	2.537	808	3.345	6.011	3.263	9.273	5.133	4.422	9.555	13.681	8.493	22.174
Emotioneel zwaar werk (schaal: 1=nooit - 4=altijd; 3 items) [M]	1,56▼	1,64▲	1,58	1,64▼	1,71▲	1,66	1,73	1,75	1,74	1,66▼	1,72▲	1,68
·N	2.536	812	3.348	6.008	3.259	9.267	5.130	4.422	9.552	13.674	8.493	22.167
Moelijkheidsgraad (schaal: 1=nooit - 4=altijd; 3 items) [M]	2,79▼	2,93▲	2,83	2,87▼	3,03▲	2,92	3,01▼	3,15▲	3,08	2,91▼	3,08▲	2,97
·N	2.539	810	3.349	6.013	3.261	9.274	5.131	4.422	9.553	13.683	8.493	22.176
Intern ongewenst gedrag (incl. pesten) [% enkele keer t/m zeer vaak]	13,2%	11,2%	12,7%	15,9%▲	13,8%▼	15,2%	17,9%	17,5%	17,7%	16,2%	15,5%	15,9%
·N	2.530	812	3.342	6.013	3.261	9.274	5.133	4.421	9.555	13.676	8.495	22.170
Extern ongewenst gedrag (incl. pesten) [% enkele keer t/m zeer vaak]	22,9%▼	28,0%▲	24,1%	24,1%	23,8%	24,0%	26,3%▲	21,9%▼	24,3%	24,7%▲	23,2%▼	24,1%
·N	2.531	812	3.343	6.013	3.262	9.274	5.130	4.415	9.546	13.674	8.489	22.163
Energiebronnen												
Autonomie (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 5 items) [M]	2,47▼	2,54▲	2,48	2,38▼	2,57▲	2,45	2,44▼	2,61▲	2,52	2,42▼	2,59▲	2,48

	Bedrijfsgrootte											
	· tot 9 werknemers			· 10 tot 99 werknemers			· 100 en meer werknemers			Totaal		
	aanwezigheid van RIE			aanwezigheid van RIE			aanwezigheid van RIE			aanwezigheid van RIE		
	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal
·N	2.542	812	3.354	6.010	3.264	9.274	5.133	4.421	9.554	13.685	8.497	22.182
Gevarieerd werk (schaal: 1=nooit - 4=altijd; 3 items) [M]	2,56▼	2,74▲	2,60	2,51▼	2,76▲	2,60	2,61▼	2,79▲	2,69	2,55▼	2,77▲	2,64
·N	2.542	812	3.354	6.015	3.264	9.279	5.130	4.424	9.555	13.688	8.500	22.188
Sociale steun leidinggevende (schaal: 1=weinig - 4=veel steun; 4 items) [M]	2,93▼	3,03▲	2,96	2,85▼	2,95▲	2,89	2,81▼	2,95▲	2,87	2,85▼	2,96▲	2,89
·N	2.282	742	3.023	5.704	3.124	8.828	4.911	4.317	9.228	12.897	8.183	21.080
Sociale steun collega's (schaal: 1=weinig - 4=veel steun; 4 items) [M]	3,32	3,35	3,33	3,27	3,29	3,28	3,25▼	3,30▲	3,27	3,27▼	3,30▲	3,28
·N	2.361	791	3.152	5.870	3.205	9.074	4.982	4.366	9.348	13.213	8.361	21.574
Gevolgen												
Individueel ziekterverzuipercentage (deeltijdgecorrigeerd) [M]	3,17	3,26	3,19	4,22	3,96	4,13	4,92	4,77	4,85	4,29	4,32	4,30
·N	2.518	808	3.325	5.922	3.237	9.159	5.051	4.393	9.444	13.491	8.437	21.928
Tot welke leeftijd denkt u - lichamelijk en geestelijk - in staat te zijn om uw huidige werk voort te zetten? [M]	61,3	61,6	61,4	60,5▼	62,0▲	61,1	62,1▼	63,1▲	62,6	61,3▼	62,6▲	61,8
·N	1.501	519	2.020	3.410	2.144	5.554	3.164	3.069	6.234	8.075	5.732	13.807
Weet niet 'Tot welke leeftijd in staat huidige werk voort te zetten' [% aangekruist]	40,8%▲	36,2%▼	39,7%	43,0%▲	34,0%▼	39,9%	38,2%▲	30,4%▼	34,6%	40,8%▲	32,3%▼	37,6%

	Bedrijfsgrootte											
	· tot 9 werknemers			· 10 tot 99 werknemers			· 100 en meer werknemers			Totaal		
	aanwezigheid van RIE			aanwezigheid van RIE			aanwezigheid van RIE			aanwezigheid van RIE		
	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal	· nee / weet ik niet	· Ja	Totaal
·N	2.536	813	3.350	5.987	3.250	9.237	5.118	4.410	9.528	13.642	8.473	22.115
Arbeidsongeval met lichamelijk letsel en/of geestelijke schade met verzuim (definitie monitor arbeidsongevallen) [Exclusief woon- werkverkeer] [% ja]	3,4%▲	1,9%▼	3,0%	3,1%	2,9%	3,0%	3,4%▲	2,2%▼	2,8%	3,2%▲	2,4%▼	2,9%
·N	2.531	802	3.333	5.994	3.253	9.246	5.108	4.401	9.510	13.633	8.456	22.089

Percentages zijn kolom-percentages, en zijn getoetst met de Pearson Chi-kwadraat test (horizontale vergelijkingen). Gemiddelden zijn getoetst met de t-test (horizontale vergelijkingen). Het contrast is telkens: 'subgroep' vs 'overige cases'. ▲: $p < 0,05$ (en ▼): significant hoge (lage) percentages en/of gemiddelden.

Tabel A.4 Aanwezigheid van OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging en mate van activiteit op gebied van arbeidsomstandigheden

	Bedrijfsgrootte																			
	· tot 9 werknemers					· 10 tot 99 werknemers					· 100 en meer werknemers					Totaal				
	Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?				
	aanwezig en actief	aanwezig en niet actief	aanwezig en weet niet of actief	· niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	· aanwezig en actief	· aanwezig en niet actief	· aanwezig en weet niet of actief	· niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	· aanwezig en actief	· aanwezig en niet actief	· aanwezig en weet niet of actief	· niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	· aanwezig en actief	· aanwezig en niet actief	· aanwezig en weet niet of actief	· niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal
Blootstelling aan arbeidsrisico's																				
Doet u werk waarbij u veel kracht moet zetten? [% ja, soms of regelmatig]	54,9 %	54,6 %	52,5 %	48,9 %▼	49,9 %	40,4 %▼	40,8 %▼	47,4 %	50,8 %▲	46,8 %	26,5 %▼	27,4 %	33,2 %	48,8 %▲	31,0 %	32,1 %▼	36,0 %▼	39,8 %	49,9 %▲	40,8 %
·N	302	34	177	2.267	2.781	2.162	298	903	3.843	7.207	4.343	240	1.366	995	6.945	6.808	573	2.446	7.106	16.932
Maakt u bij uw werk gebruik van een gereedschap, apparaat of voertuig dat trillingen of schudden veroorzaakt? [% ja, soms of regelmatig]	13,8 %▼	18,7 %	10,4 %▼	22,8 %▲	21,0 %	14,5 %▼	19,5 %	11,5 %▼	21,0 %▲	17,8 %	10,1 %▼	14,3 %	10,5 %	17,7 %▲	11,4 %	11,6 %▼	17,2 %	10,8 %▼	21,1 %▲	15,7 %

	Bedrijfsgrootte																			
	- tot 9 werknemers					- 10 tot 99 werknemers					- 100 en meer werknemers					Totaal				
	Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?				
	aanwezig en actief	aanwezig en niet actief	aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	aanwezig en actief	aanwezig en niet actief	aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	aanwezig en actief	aanwezig en niet actief	aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	aanwezig en actief	aanwezig en niet actief	aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal
-N	300	33	170	2.22	2.7	2.12	291	878	3.78	7.0	4.29	237	1.34	985	6.8	6.71	561	2.39	6.99	16.
				2	25	7			9	85	3		3		58	9		1	6	668
Doet u werk in een ongemakkelijke werkhouding? [% ja, soms of regelmatig]	13,8 %▼	18,7 %	10,4 %▼	22,8 %▲	21,0%	14,5 %▼	19,5 %	11,5 %▼	21,0 %▲	17,8%	10,1 %▼	14,3 %	10,5 %	17,7 %▲	11,4%	11,6 %▼	17,2 %	10,8 %▼	21,1 %▲	15,7%
-N	300	33	170	2.22	2.7	2.12	291	878	3.78	7.0	4.29	237	1.34	985	6.8	6.71	561	2.39	6.99	16.
				2	25	7			9	85	3		3		58	9		1	6	668
Doet u werk waarbij u herhalende bewegingen moet maken? [% ja, soms of regelmatig]	57,1 %	39,0 %▼	54,7 %	60,8 %▲	59,8%	53,1 %▼	52,0 %▼	58,3 %	65,0 %▲	60,1%	48,5 %▼	59,1 %▲	53,8 %	64,2 %▲	52,2%	50,4 %▼	54,3 %	55,5 %	63,6 %▲	56,8%
-N	297	33	172	2.23	2.7	2.13	290	894	3.78	7.1	4.28	237	1.33	985	6.8	6.71	559	2.40	7.00	16.
				0	32	3			7	04	2		6		39	2		2	2	675
Is er op uw werkplek zoveel lawaai,	18,1 %	27,5 %	15,1 %▼	23,0 %▲	22,0%	21,1 %▼	31,3 %▲	21,3 %▼	27,1 %▲	24,7%	16,6 %▼	25,1 %▲	18,9 %	24,0 %▲	18,4%	18,1 %▼	28,5 %▲	19,5 %▼	25,3 %▲	21,7%

	Bedrijfsgrootte																			
	- tot 9 werknemers					- 10 tot 99 werknemers					- 100 en meer werknemers					Totaal				
	Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?				
	aanwezig en actief	aanwezig en niet actief	aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	- aanwezig en actief	- aanwezig en niet actief	- aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	- aanwezig en actief	- aanwezig en niet actief	- aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	- aanwezig en actief	- aanwezig en niet actief	- aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal
dat u hard moet praten om u verstaanbaar te maken? [% ja,soms of regelmatig]																				
-N	301	34	176	2.271	2.782	2.160	296	905	3.832	7.193	4.331	240	1.355	997	6.924	6.792	571	2.436	7.100	16.899
Werkt u met water of waterige oplossingen? [% ja,soms, vaak, altijd]	36,2% ▼	39,6%	35,4%	43,5% ▲	42,1%	29,2% ▼	25,8% ▼	32,6%	37,8% ▲	34,1%	20,7% ▼	19,9%	27,2% ▲	31,3% ▲	23,4%	24,1% ▼	24,1% ▼	29,8%	38,7% ▲	31,0%
-N	300	33	177	2.262	2.772	2.157	297	898	3.840	7.191	4.324	239	1.357	991	6.911	6.781	569	2.432	7.093	16.874
Krijgt u tijdens uw werk stoffen op uw huid? [% ja,soms, vaak, altijd]	31,0% ▼	34,6%	37,7%	39,6% ▲	38,5%	29,0% ▼	34,4%	33,3%	34,6% ▲	32,8%	19,5% ▼	18,8%	26,9% ▲	31,6% ▲	22,7%	23,0% ▼	27,9%	30,0%	35,8% ▲	29,6%

	Bedrijfsgrootte																			
	- tot 9 werknemers					- 10 tot 99 werknemers					- 100 en meer werknemers					Totaal				
	Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?				
	aanwezig en actief	aanwezig en niet actief	aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	- aanwezig en actief	- aanwezig en niet actief	- aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	- aanwezig en actief	- aanwezig en niet actief	- aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	- aanwezig en actief	- aanwezig en niet actief	- aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal
-N	300	33	175	2.259	2.767	2.149	298	895	3.827	7.168	4.323	236	1.353	993	6.905	6.771	566	2.424	7.079	16.840
Ademt u tijdens het werk stoffen in? [% ja,soms, vaak, altijd]	17,7% ▼	22,1%	17,8% ▼	29,2% ▲	27,2%	20,9% ▼	30,2% ▲	19,2% ▼	28,8% ▲	25,3%	16,4% ▼	23,0% ▲	19,4%	21,3% ▲	17,9%	17,9% ▼	26,7% ▲	19,2% ▼	27,9% ▲	22,6%
-N	300	33	176	2.258	2.767	2.155	298	901	3.828	7.181	4.311	238	1.345	989	6.882	6.765	568	2.421	7.075	16.830
Komt u in contact met mogelijk besmettelijke personen, dieren of materiaal? [% ja,soms, vaak, altijd]	30,0% ▲	29,7%	37,4% ▲	22,1% ▼	24,1%	30,1% ▲	34,1% ▲	35,5% ▲	20,1% ▼	25,6%	23,8% ▼	26,4%	31,4% ▲	23,2%	25,3%	26,1% ▲	30,6% ▲	33,3% ▲	21,2% ▼	25,2%
-N	301	34	176	2.257	2.768	2.146	299	898	3.819	7.163	4.309	240	1.354	989	6.892	6.757	573	2.428	7.065	16.823
Moet u gevaarlijk werk doen? [%	12,6%	20,7%	13,1%	17,0% ▲	16,4%	17,5%	20,6%	18,0%	18,7%	18,3%	16,1%	19,7%	16,3%	18,6%	16,6%	16,4% ▼	20,2%	16,7%	18,2% ▲	17,3%

	Bedrijfsgrootte																			
	- tot 9 werknemers					- 10 tot 99 werknemers					- 100 en meer werknemers					Totaal				
	Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?				
	aanwezig en actief	aanwezig en niet actief	aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	- aanwezig en actief	- aanwezig en niet actief	- aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	- aanwezig en actief	- aanwezig en niet actief	- aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	- aanwezig en actief	- aanwezig en niet actief	- aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal
ja,soms of regelmatig]																				
•N	300	34	177	2.27 5	2.7 86	2.16 9	298	907	3.84 2	7.2 16	4.34 1	241	1.35 8	1.00 0	6.9 41	6.81 1	574	2.44 1	7.11 7	16. 943
Tijdsdruk: hoog tempo, hoge tijdsdruk (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 2 items) [M]	1,94	2,16	2,02	1,97	1,9 7	2,14	2,29 ▲	2,13	2,09 ▼	2,1 2	2,26 ▲	2,40 ▲	2,21	2,11 ▼	2,2 3	2,21 ▲	2,33 ▲	2,17 ▲	2,06 ▼	2,1 4
•N	295	34	174	2.24 9	2.7 52	2.13 3	296	890	3.80 2	7.1 22	4.31 0	239	1.34 4	988	6.8 81	6.73 8	569	2.40 8	7.03 8	16. 754
Taakeisen (schaal: 1=nooit - 4=altijd; 4 items) [M]	2,13	2,21	2,22	2,17	2,1 7	2,28	2,49 ▲	2,30	2,25 ▼	2,2 7	2,39 ▲	2,58 ▲	2,34	2,27 ▼	2,3 7	2,34 ▲	2,52 ▲	2,32	2,23 ▼	2,3 0
•N	302	32	176	2.27 5	2.7 85	2.17 3	299	902	3.85 4	7.2 28	4.35 5	242	1.36 5	1.00 0	6.9 62	6.83 0	573	2.44 3	7.12 9	16. 975
Emotioneel zwaar werk (schaal:	1,70 ▲	1,68	1,67 ▲	1,53 ▼	1,5 6	1,75 ▲	1,89 ▲	1,76 ▲	1,51 ▼	1,6 3	1,74 ▲	1,88 ▲	1,71	1,57 ▼	1,7 1	1,74 ▲	1,87 ▲	1,73 ▲	1,53 ▼	1,6 5

	Bedrijfsgrootte																			
	- tot 9 werknemers					- 10 tot 99 werknemers					- 100 en meer werknemers					Totaal				
	Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?				
	aanwezig en actief	aanwezig en niet actief	aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	- aanwezig en actief	- aanwezig en niet actief	- aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	- aanwezig en actief	- aanwezig en niet actief	- aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	- aanwezig en actief	- aanwezig en niet actief	- aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal
1=nooit - 4=altijd; 3 items) [M]																				
•N	302	32	176	2,27 4	2,7 85	2,17 1	299	905	3,85 2	7,2 27	4,35 7	243	1,36 3	998	6,9 61	6,83 0	574	2,44 4	7,12 4	16,973
Moelijkheidsgraad (schaal: 1=nooit - 4=altijd; 3 items) [M]	2,78	2,92	2,73	2,80	2,8 0	3,03 ▲	3,14 ▲	2,91	2,78 ▼	2,8 8	3,13 ▲	3,17 ▲	3,05	2,71 ▼	3,0 6	3,08 ▲	3,14 ▲	2,98 ▲	2,77 ▼	2,9 4
•N	301	34	177	2,27 4	2,7 86	2,17 3	299	908	3,85 1	7,2 31	4,35 4	243	1,36 2	1,00 0	6,9 58	6,82 8	576	2,44 7	7,12 5	16,975
Intern ongewenst gedrag (incl. pesten) [% enkele keer t/m zeer vaak]	9,5%	27,8 %▲	9,6%	11,5 %	11, 3%	12,4 %▼	18,8 %▲	15,1 %	14,9 %	14, 3%	14,1 %▼	32,0 %▲	17,0 %	18,1 %▲	15, 9%	13,3 %▼	24,9 %▲	15,8 %▲	14,2 %	14, 5%
•N	302	34	175	2,26 5	2,7 76	2,17 4	300	903	3,84 9	7,2 26	4,35 6	243	1,36 2	1,00 0	6,9 60	6,83 2	576	2,44 1	7,11 4	16,963
Extern ongewenst gedrag (incl.	38,4 %▲	38,0 %▲	33,6 %▲	20,0 %▼	23, 1%	27,4 %▲	24,8 %	31,3 %▲	19,0 %▼	23, 3%	22,5 %▼	35,4 %▲	23,6 %	24,6 %	23, 4%	24,7 %▲	30,1 %▲	27,2 %▲	20,1 %▼	23, 3%

	Bedrijfsgrootte																			
	- tot 9 werknemers					- 10 tot 99 werknemers					- 100 en meer werknemers					Totaal				
	Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?				
	aanwezig en actief	aanwezig en niet actief	aanwezig en weet niet of actief	niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	aanwezig en actief	aanwezig en niet actief	aanwezig en weet niet of actief	niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	aanwezig en actief	aanwezig en niet actief	aanwezig en weet niet of actief	niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	aanwezig en actief	aanwezig en niet actief	aanwezig en weet niet of actief	niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal
pesten) [% enkele keer t/m zeer vaak]																				
-N	301	34	175	2.267	2.777	2.172	300	904	3.849	7.225	4.356	243	1.362	997	6.958	6.829	576	2.441	7.112	16.960
Energiebronnen																				
Autonomie (schaal: 1=nee - 3=ja, regelmatig; 5 items) [M]	2,51	2,35	2,37 ▼	2,50 ▲	2,49	2,54 ▲	2,42	2,38 ▼	2,43 ▼	2,45	2,62 ▲	2,55	2,46 ▼	2,29 ▼	2,54	2,59 ▲	2,47	2,42 ▼	2,43 ▼	2,49
-N	302	34	176	2.277	2.789	2.171	299	906	3.853	7.229	4.353	243	1.365	1.002	6.962	6.826	576	2.447	7.131	16.980
Sociale steun leidinggevende (schaal: 1=weinig - 4=veel steun; 4 items) [M]	3,02	2,77	2,98	2,99	2,99	3,00 ▲	2,73 ▼	2,82 ▼	2,90	2,91	2,96 ▲	2,49 ▼	2,80 ▼	2,88	2,90	2,98 ▲	2,63 ▼	2,82 ▼	2,92	2,92
-N	286	32	164	2.005	2.487	2.104	291	869	3.615	6.879	4.238	237	1.297	943	6.715	6.628	560	2.330	6.563	16.081
Sociale steun collega's	3,35	3,28	3,35	3,34	3,34	3,31 ▲	3,18 ▼	3,28	3,28	3,28	3,32 ▲	3,20 ▼	3,24 ▼	3,24 ▼	3,28	3,32 ▲	3,19 ▼	3,27 ▼	3,29	3,30

	Bedrijfsgrootte																			
	- tot 9 werknemers					- 10 tot 99 werknemers					- 100 en meer werknemers					Totaal				
	Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?				
	aanwezig en actief	aanwezig en niet actief	aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	- aanwezig en actief	- aanwezig en niet actief	- aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	- aanwezig en actief	- aanwezig en niet actief	- aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	- aanwezig en actief	- aanwezig en niet actief	- aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal
(schaal: 1=weinig - 4=veel steun; 4 items) [M]																				
-N	293	33	170	2.113	2.610	2.147	295	884	3.759	7.086	4.296	238	1.317	950	6.800	6.736	566	2.372	6.822	16.496
Gevolgen																				
Individueel ziekteverzuimpercentage (deeltijdgecorrigeerd) [M]	4,25 ▲	6,95 ▲	3,35	2,54 ▼	2,83	4,32 ▲	3,84	5,40 ▲	3,24 ▼	3,86	4,36	3,12	4,38	3,71	4,23	4,34 ▲	3,72	4,69 ▲	3,08 ▼	3,84
-N	301	34	173	2.255	2.763	2.145	298	896	3.798	7.138	4.316	238	1.352	975	6.881	6.762	570	2.420	7.028	16.781
Tot welke leeftijd denkt u - lichamenlijk en geestelijk - in staat te zijn om uw huidige werk voort te zetten? [M]	62,2	60,7	58,6 ▼	61,9	61,7	62,6 ▲	60,8	61,1	59,8 ▼	60,9	63,5 ▲	63,3	61,7 ▼	59,9 ▼	62,7	63,2 ▲	61,9	61,3 ▼	60,5 ▼	61,8

	Bedrijfsgrootte																			
	- tot 9 werknemers					- 10 tot 99 werknemers					- 100 en meer werknemers					Totaal				
	Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?				
	aanwezig en actief	aanwezig en niet actief	aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	- aanwezig en actief	- aanwezig en niet actief	- aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	- aanwezig en actief	- aanwezig en niet actief	- aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	- aanwezig en actief	- aanwezig en niet actief	- aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal
-N	175	21	97	1.365	1.657	1.351	206	495	2.209	4.260	2.923	177	821	535	4.456	4.449	403	1.412	4.109	10.372
Weet niet 'Tot welke leeftijd in staat huidige werk voort te zetten' [% aangekruist]	42,2 %	39,4 %	45,7 %	40,1 %	40,6 %	37,8 %▼	31,0 %▼	45,2 %▲	42,6 %▲	41,0 %	32,8 %▼	27,2 %▼	39,8 %▲	46,5 %▲	36,0 %	34,8 %▼	29,9 %▼	42,2 %▲	42,3 %▲	38,9 %
-N	302	34	178	2.278	2.792	2.171	298	903	3.844	7.217	4.353	243	1.363	999	6.957	6.826	575	2.444	7.121	16.966
Arbeidsongeval met lichamelijk letsel en/of geestelijke schade met verzuim (definitie monitor arbeidsongevallen) [Exclusief woon-werkverkeer]	2,6%	4,1%	3,6%	2,8%	2,8%	2,4%	3,7%	2,8%	3,0%	2,8%	1,8%▼	3,6%	2,3%	3,6%▲	2,2%	2,0%▼	3,7%	2,6%	3,0%▲	2,6%

	Bedrijfsgrootte																			
	- tot 9 werknemers					- 10 tot 99 werknemers					- 100 en meer werknemers					Totaal				
	Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?					Is de OR, MR, of andere personeelsvertegenwoordiging actief op het gebied van arbeidsomstandigheden?				
	aanwezig en actief	aanwezig en niet actief	aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	- aanwezig en actief	- aanwezig en niet actief	- aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	- aanwezig en actief	- aanwezig en niet actief	- aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal	- aanwezig en actief	- aanwezig en niet actief	- aanwezig en weet niet of actief	- niet aanwezig / weet niet of aanwezig	Totaal
[% ja]																				
•N	297	34	177	2.26 1	2.7 69	2.17 0	298	902	3.82 9	7.1 98	4.34 5	242	1.35 1	996	6.9 34	6.81 1	574	2.43 0	7.08 6	16. 901

Percentages zijn kolom-percentages, en zijn getoetst met de Pearson Chi-kwadraat test (horizontale vergelijkingen). Gemiddelden zijn getoetst met de t-test (horizontale vergelijkingen). Het contrast is telkens: 'subgroep' vs 'overige cases'. ▲: p<0,05 (en ▼): significant hoge (lage) percentages en/of gemiddelden.

B Bijlage 2: Risico gebonden maatregelen

	Werkdruk	Emotioneel zwaar werk	RSI	Lichamelijk zwaar werk	Geluid	Intimidatie en agressie door klanten	Intimidatie en agressie door collega's	Gevaarlijke stoffen	Veiligheid/ bedrijfs-ongevallen
Selectie 2007 en 2008	N= 8.973	N=8.924	N=8.862	N=8.911	N=8.889	N=8.876	N=8.887	N=8.927	N=8.916
Selectie 2007, 2008 en 2009	N=6.248	N=6.213	N=6.175	N=6.201	N=6.186	N=6.190	N=6.193	N=6.222	N=6.212
Uitkomst-maten									
Specifiek									
1.Blootstelling	Tijdsdruk: hoog tempo, hoge tijdsdruk NS / NS	Emotioneel zwaar werk NS / NS	Doet u werk waarbij u herhalende bewegingen moet maken? NS / NS	Doet u werk waarbij u veel kracht moet zetten, NS / NS	Is er op uw werkplek zoveel lawaai, dat u hard moet praten om u verstaanbaar te maken? NS / Significant	Extern ongewenst gedrag (incl. pesten) NS Significant	Intern ongewenst gedrag (incl. pesten) NS / NS	Wordt u op uw werk blootgesteld aan chemicaliën, stof, dampen, gassen of rook? NS / NS	Moet u gevaarlijk werk doen? NS / NS
2.Gevolgen	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	Ten minste één klacht een enkele keer en langdurig aan nek, schouders, armen/ ellebogen en/of polsen/handen NS / NS	Ten minste één klacht een enkele keer en langdurig aan nek, schouders, armen/ ellebogen en/of polsen/handen NS / NS	x	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	x	x

	Werkdruk	Emotioneel zwaar werk	RSI	Lichamelijk zwaar werk	Geluid	Intimidatie en agressie door klanten	Intimidatie en agressie door collega's	Gevaarlijke stoffen	Veiligheid/ bedrijfsongevallen
Selectie 2007 en 2008	N= 8.973	N=8.924	N=8.862	N=8.911	N=8.889	N=8.876	N=8.887	N=8.927	N=8.916
	N=6.248	N=6.213	N=6.175	N=6.201	N=6.186	N=6.190	N=6.193	N=6.222	N=6.212
Selectie 2007, 2008 en 2009									
Algemeen									
1.Gezondheid	algehele gezondheid NS / NS	algehele gezondheid NS / NS	algehele gezondheid NS / NS	algehele gezondheid NS / NS	algehele gezondheid NS / NS	algehele gezondheid NS / NS	algehele gezondheid NS / NS	algehele gezondheid NS / NS	algehele gezondheid NS / NS
2.Burnout	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS
3.Verzuim	Verzuimpercentage NS / NS	Verzuimpercentage NS / NS	Verzuimpercentage NS / NS	Verzuimpercentage NS / NS	Verzuimpercentage NS / NS	Verzuimpercentage NS / NS	Verzuimpercentage NS / NS	Verzuimpercentage NS / NS	Verzuimpercentage NS / NS
4.Langer doorwerken	door kunnen werken tot 65 ^e Significant Significant	door kunnen werken tot 65 ^e Significant Significant	door kunnen werken tot 65 ^e NS NS	door kunnen werken tot 65 ^e Significant Significant	door kunnen werken tot 65 ^e Significant Significant	door kunnen werken tot 65 ^e NS NS	door kunnen werken tot 65 ^e NS NS	door kunnen werken tot 65 ^e Significant Significant	door kunnen werken tot 65 ^e Significant Significant

- Geel gearceerd: uitkomstmaat vraagt terug naar afgelopen 12 maanden: vervolgmeting 2009 gebruikt; Wit: maat vraagt naar huidige situatie: vervolgmeting 2008 gebruikt
- NS: niet significant
- Groen: verschil tussen 2007 en 2008 (of 2009) is in verwachte richting; Rood: verschil is niet in verwachte richting; Paars: geen verschil tussen 2007 en 2008 (of 2009)
- Voor de cursieve streep betreft univariaat; na de cursieve streep betreft multivariaat (gecorrigeerd voor omvang dienstverband, leeftijd en geslacht)

Wel maatregelen gewenst in 2007:

	Werkdruk	Emotioneel zwaar werk	RSI	Lichamelijk zwaar werk	Geluid	Intimidatie en agressie door klanten	Intimidatie en agressie door collega's	Gevaarlijke stoffen	Veiligheid/bedrijfs-ongevallen
Selectie 2007 en 2008	N= 5.709	N=2.665	N=3.492	N=2.439	N=1.731	N=1.685	N=882	N=1.182	N=2.236
Selectie 2007, 2008 en 2009	N= 4.038	N=1.920	N=2.447	N=1.686	N=1.212	N=1.205	N=606	N=816	N=1.572
UITKOMSTMATEN									
Specifiek									
1.Blootstelling	Tijdsdruk: hoog tempo, hoge tijdsdruk NS / NS	Emotioneel zwaar werk NS / NS	Doet u werk waarbij u herhalende bewegingen moet maken? NS / NS	Doet u werk waarbij u veel kracht moet zetten, NS / NS	Is er op uw werkplek zoveel lawaai, dat u hard moet praten om u verstaanbaar te maken? NS / NS	Extern ongewenst gedrag (incl. pesten) NS / NS	Intern ongewenst gedrag (incl. pesten) NS / NS	Wordt u op uw werk blootgesteld aan chemicaliën, stof, dampen, gassen of rook? NS / NS	Moet u gevaarlijk werk doen? NS / NS
2.Gevolgen	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	Ten minste één klacht een enkele keer en langdurig aan nek, schouders, armen/ellebogen en/of polsen/handen NS / NS	Ten minste één klacht een enkele keer en langdurig aan nek, schouders, armen/ellebogen en/of polsen/handen NS / NS	x	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	x	x
Algemeen									
1.Gezondheid	algehele gezondheid NS / NS	algehele gezondheid NS / NS	algehele gezondheid NS / NS	algehele gezondheid NS / NS	algehele gezondheid NS / NS	algehele gezondheid NS / NS	algehele gezondheid NS / NS	algehele gezondheid NS / NS	algehele gezondheid NS / NS

	Werkdruk	Emotioneel zwaar werk	RSI	Lichamelijk zwaar werk	Geluid	Intimidatie en agressie door klanten	Intimidatie en agressie door collega's	Gevaarlijke stoffen	Veiligheid/bedrijfsongevallen
Selectie 2007 en 2008	N= 5.709	N=2.665	N=3.492	N=2.439	N=1.731	N=1.685	N=882	N=1.182	N=2.236
Selectie 2007, 2008 en 2009	N= 4.038	N=1.920	N=2.447	N=1.686	N=1.212	N=1.205	N=606	N=816	N=1.572
2.Burnout	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS
3.Verzuim	Verzuimpercentage NS / NS	Verzuimpercentage NS / NS	Verzuimpercentage NS / NS	Verzuimpercentage NS / NS	Verzuimpercentage NS / NS	Verzuimpercentage NS / NS	Verzuimpercentage NS / NS	Verzuimpercentage NS / NS	Verzuimpercentage NS / NS
4.Langer doorwerken	door kunnen werken tot 65 ^e Significant Significant	door kunnen werken tot 65 ^e NS NS	door kunnen werken tot 65 ^e NS NS	door kunnen werken tot 65 ^e Significant Significant	door kunnen werken tot 65 ^e Significant Significant	door kunnen werken tot 65 ^e Significant Significant	door kunnen werken tot 65 ^e NS / NS	door kunnen werken tot 65 ^e NS NS	door kunnen werken tot 65 ^e NS NS

- Geel gearceerd: uitkomstmaat vraagt terug naar afgelopen 12 maanden: vervolgmeting 2009 gebruikt; Wit: maat vraagt naar huidige situatie: vervolgmeting 2008 gebruikt
- NS: niet significant
- Groen: verschil tussen 2007 en 2008 (of 2009) is in verwachte richting; Rood: verschil is niet in verwachte richting; Paars: geen verschil tussen 2007 en 2008 (of 2009)
- Voor de cursieve streep betreft univariaat; na de cursieve streep betreft multivariaat (gecorrigeerd voor omvang dienstverband, leeftijd en geslacht)

Geen maatregelen gewenst in 2007:

	Werkdruk	Emotioneel zwaar werk	RSI	Lichamelijk zwaar werk	Geluid	Intimidatie en agressie door klanten	Intimidatie en agressie door collega's	Gevaarlijke stoffen	Veiligheid/bedrijfsongevallen
Selectie 2007 en 2008	N= 3.326	N=6.319	N=5.443	N=6.551	N=7.230	N=7.260	N=8.056	N=7.796	N=6.731
Selectie 2007, 2008 en 2009	N=2.251	N=4.329	N=3.774	N=4.575	N=5.033	N=5.029	N=5.615	N=5.437	N=4.674
UITKOMSTMATEN									
Specifiek									
1.Blootstelling	Tijdsdruk: hoog tempo, hoge tijdsdruk Significant Significant	Emotioneel zwaar werk Significant Significant	Doet u werk waarbij u herhalende bewegingen moet maken? NS / NS	Doet u werk waarbij u veel kracht moet zetten, Significant Significant	Is er op uw werkplek zoveel lawaai, dat u hard moet praten om u verstaanbaar te maken? Significant Significant	Extern ongewenst gedrag (incl. pesten) NS / NS	Intern ongewenst gedrag (incl. pesten) Significant Significant	Wordt u op uw werk blootgesteld aan chemicaliën, stof, dampen, gassen of rook? NS / NS	Moet u gevaarlijk werk doen? NS / NS
2.Gevolgen	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	Ten minste één klacht een enkele keer en langdurig aan nek, schouders, armen/ellebogen en/of polsen/handen NS / NS	Ten minste één klacht een enkele keer en langdurig aan nek, schouders, armen/ellebogen en/of polsen/handen NS / NS	x	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	x	x
Algemeen									
1.Gezondheid	algehele gezondheid NS / NS	algehele gezondheid NS / NS	algehele gezondheid NS / NS	algehele gezondheid NS / NS	algehele gezondheid NS / NS	algehele gezondheid NS / NS	algehele gezondheid NS / NS	algehele gezondheid NS / NS	algehele gezondheid NS / NS

	Werkdruk	Emotioneel zwaar werk	RSI	Lichamelijk zwaar werk	Geluid	Intimidatie en agressie door klanten	Intimidatie en agressie door collega's	Gevaarlijke stoffen	Veiligheid/bedrijfsongevallen
Selectie 2007 en 2008	N= 3.326	N=6.319	N=5.443	N=6.551	N=7.230	N=7.260	N=8.056	N=7.796	N=6.731
Selectie 2007, 2008 en 2009	N=2.251	N=4.329	N=3.774	N=4.575	N=5.033	N=5.029	N=5.615	N=5.437	N=4.674
2.Burnout	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS	Burnout NS / NS
3.Verzuim	Verzuimpercentage NS / NS	Verzuimpercentage NS / NS	Verzuimpercentage NS / NS	Verzuimpercentage Significant Significant	Verzuimpercentage NS / NS	Verzuimpercentage NS / NS	Verzuimpercentage NS / NS	Verzuimpercentage NS / NS	Verzuimpercentage NS / NS
4.Langer doorwerken	door kunnen werken tot 65 ^e NS / NS	door kunnen werken tot 65 ^e Significant Significant	door kunnen werken tot 65 ^e NS / NS	door kunnen werken tot 65 ^e NS / NS	door kunnen werken tot 65 ^e NS / NS	door kunnen werken tot 65 ^e NS / NS	door kunnen werken tot 65 ^e NS / NS	door kunnen werken tot 65 ^e NS / NS	door kunnen werken tot 65 ^e NS / NS

- Geel gearceerd: uitkomstmaat vraagt terug naar afgelopen 12 maanden: vervolgmeting 2009 gebruikt; Wit: maat vraagt naar huidige situatie: vervolgmeting 2008 gebruikt
- NS: niet significant
- Groen: verschil tussen 2007 en 2008 (of 2009) is in verwachte richting; Rood: verschil is niet in verwachte richting; Paars: geen verschil tussen 2007 en 2008 (of 2009)
- Voor de cursieve streep betreft univariaat; na de cursieve streep betreft multivariaat (gecorrigeerd voor omvang dienstverband, leeftijd en geslacht)